

Marko

sanekpakpa le,

Yitso 1

¹Yesu Kristo, Nyɔŋmɔ bi le, sanekpakpa le shishijee.

(1,2-8. *Mat. 3,1-12.*
Luk. 3,1-18. Yoh. 1,19-30.)

²Tamɔ bɔni aŋma ye gbalɔ Yesaia wolo le mli ake: **“Naa, miitsu mibɔfo le ke miitsɔ ohie, mɔ ni aaasaa ogbɛ le atoo le.”*

**Mal. 3,1. Mat. 11,10.*

³“Mɔ ko gbee miibo ye ŋa le nɔ ake: Nyɛsaa Nunɔtsɔ le gbɛ le, nyɛjajɛa etempɔŋi le trɔmɔw!” *Yes. 40,3.*

⁴Yohane ba ni ebaptisi ye ŋa le nɔ, ni eshie tsuitsakemɔ baptisimɔ ni ake naa eshaifaa.

⁵Ni aje Yudea shikpɔŋ le fɛɛ nɔ ke Yerusalem aba eŋɔɔ, ni ebaptisi

amɛ fɛɛ ye Yordan faa le mli, beni amɛjajɛɔ amɛhe eshai le.

⁶Ni Yohane le, yoma hetsɔi atade ewoɔ, ni wolokpɔa ekɛfiɔ emlitenɔ, ni eyeɔ baalabii ke ŋanɔ wo.

⁷Ni eshie ake: Mɔ ni baa ye misɛɛ le ehe wa fe mi, ni misaaa mɔ ni kotoɔ shi feneɔ etokotai anaa kpɔa.

⁸Mi le, nu mike baptisiɔ nyɛ; shi le le eke Mumɔ krɔŋkrɔŋ aaabaptisi nyɛ.

(9-11. *Mat. 8,13-17. Luk. 3,21. 22. Yoh. 1,31-34.*)

⁹Ni nakai gbii le amlɛ le eba mli ake Yesu jɛ *Nazaret ye Galilea eba, ni ehɔ Yohane baptisi le ye Yordan mli. **Luk. 2,51.*

¹⁰Ni amrɔ ni ejɛɔ kpo ye nu le mli le, ena ake ŋwei naa egble haŋŋ, ni Mumɔ le mikpleke shi tamɔ okpo kemiiiba enɔ.

¹¹Ni gbee je ηwei le kee: Bo ji misuwom bi le, bo ohe tsui minaa! 9.7.

(12. 13. Mat. 4,1-11. Luk. 1,1-18.)

¹²Ni amro le Mumo le kpla le ketee ηa le no.

¹³Ni eye gbii nyomai ejwe ye ηa le no, ni satan ka le, ni ke ηaj kooloi le hi shi, ni ηwei bfoi basom.

(14. 15. Mat. 4,12-17. Luk 1,14. 15.)

¹⁴Agbene beni amo Yohane see le, Yesu ba Galilea, ni ebashie Nyomom Mantseyeli le he sanepakpa le,

¹⁵ni kee: *Be le eshe, ni Nyomom Mantseyeli le enina nye: nyetsakea nyetsuiian, ni nyeha sanepakpa le nyeyea! *Gal. 4,4.

(16-20. Mat 4,18-22. Luk 5,1-11.)

¹⁶Ni beni ehoo ye Galilea ηsho le naa le, ena Simon ke enyemi Andrea ake amemiihe ye ηsho le mli; ejaake wolei ji ame.

¹⁷Ni Yesu kee ame ake: Nyebanyiea misee, ni mafee gbomei ahe wolei.

¹⁸Ni amro le ameshi ameyai le ni amebanyie esee.

¹⁹Ni beni eje jei eyaa hie fioo le, ena Yakobo, Zebedeo bi le, ke

enyemi Yohane ni ame hu ameye lele mli amemiikpe ameyai le.

²⁰Ni amro le etse ame; ni ameshi ametse Zebedeo ke apaafoi le ye lele le mli, ni amebanyie see.

(21-28. Luk. 4,31-37.)

²¹Ni amebote Kapernaum. Ni hejomogbi le no noηη le etee kpeehe le ni eyatsom nii.

²²Ni *amena kpe ameha ye enitsom le hewo, ejaake etsom ame nii ake mo ni yoo hegbe, shi jee tamoo woloηmaloi le. *Mat. 7,28. 29.

²³Ni mo ko ye amekpeehe le ni mumo fon yoo emli, ni ebom blom ake:

²⁴Fomom! *mee sane wokeo yoo, Yesu Nazarenyo? Oba wohie kpatom! Mile mo ni jio, †bo ji Nyomom Mo kromkrom le. *5,7. †Lal. 16,10.

²⁵Ni Yesu fa eyi ekee: Bu naa, ni je emli!

²⁶Ni mumo fon le ha eshō, ni eblo ke gbee wale, ni eje emli. 9,26.

²⁷Ni mei le fee he jo ameha, ni amebibii ameha ake: Meni ne? mee tsom hee ne? ejaake ke hewale efaa mumoi fomji le po, ni amebotoi!

²⁸Keke ni egbei hehe ketee Galilea nian fee.

(29-34. Mat. 8,14-17. Luk. 4,38-41.)

²⁹Ni ameje kpeehe le nɔŋɔ pɛ ni amɛkɛ Yakobo kɛ Yohane tee Simon kɛ Andrea we le.

³⁰Shi Simon shaayoo le kã shi ke fulu. Ni amrɔ le amɛkɛ le.

³¹Ni ebamɔ enine shi ni ewo enɔ, ni fulu le tse ye enɔ amrɔ, ni esɔmɔ amɛ.

³²Ni gbɛkɛ, beni hulu enyɔ shi le, amɛkɛ helatsemei kɛ mei ni daimonioi yɔɔ amɛmli fɛɛ ba eɔɔɔ.

³³Ni maŋ le fɛɛ bua amɛhe naa ye agbo le naa.

³⁴Ni etsa mɛi pii ni yeyɛ helai srɔtoi le, ni efãmɔ daimonioi pii, ni *daimonioi le eɣmɛɛɛ amɛ gbɛ ni amɛwie, ejaake amele le. *Luk. 4,41. Bɔf. 16,17. 18.

(35-39. Luk. 4,42-44.)

³⁵Ni maŋkɛ mra, beni hiɛ gbleko le, etee shi ni eje kpo etee ŋanɔ he ko, ni eyasɔle ye jei.

³⁶Ni Simon kɛ mei ni ke le yɔɔ le tiu le.

³⁷Ni beni amɛyana le le, kɛɛ le ake: Bo, mei fɛɛ taɔɔ nɛɛ.

³⁸Ni ekɛɛ amɛ ake: Nyɛhãa wɔyaa maji ni jwɛɛ wɔhewɔhewɔ nɛɛ amli, koni mayashie ye jei hu; ejaake no hewɔ miba.

³⁹Ni eyashie ye amɛkpeehei ni yɔɔ Galilea le fɛɛ, ni efãmɔ daimonioi hu.

(40-45. Mat 8,2-4, Luk. 5.12-16.)

⁴⁰Ni kpitiyelɔ ko ba eɔɔɔ batutɔle ni ekula ehie ekɛɛ: Keji oosumɔ le, oonyɛ ohã mihe atse.

⁴¹Ni Yesu musuŋ tsɔ le ye ehewɔ, ni ekpã enine mli eta ehe, ni ekɛɛ le ake: Miisumɔ, ohe atse!

⁴²Ni beni ekɛɛ nakai le, amrɔ le kpiti le tã ye ehe, ni ehe tse.

⁴³Ni amrɔ le ewo le gbɛ ni *etswa enaa maŋ ake: *3,12; 7,36.

⁴⁴Kaakwɛ ni okɛɛ mɔ ko nɔ ko; shi moŋ yaa ni okɛ ohe ayatsɔɔ osɔfo le, ni *oshã afɔle ni Mose eto le, ye ohetsuumɔ hewɔ, koni no afee odase ahã amɛ. *3 Mose 14,2-32.

⁴⁵Shi le le, beni eje kpo le, ebɔi sane le gbaa ni ehã egbe eshwã bɔni Yesu nyɛɛɛ aje faŋŋ abote maŋ ko mli dɔŋŋ; shi ehi ŋa le nɔ hei komɛi, ni mɛi jɛɔ he fɛɛ he baa eɔɔɔ.

Yitso 2

(2,1-12. Mat. 9,1-8. Luk. 5,17-26.)

¹Ni gbii komɛi asɛɛ le eba Kapernaum ekoŋŋ. Ni anu ehe ake eye shã;

²ni amrɔ le mei pii babua amɛhe naa, ni amɛnaaa gbɛ ye agbo le naa tete. Ni ewie etsɔɔ amɛ.

³Ni ake mɔ ko ni yeɔ kuumɔhela, ni mei ejwɛ tre le ba eɔɔɔ.

⁴Ni ake nɔ ni mei pii le ahewo le amenaana gbe ni ameke le ashe eɲɔ le, ameyafã tsu ni eyɔ mli le yiteɲ, ni amegbu flɔ, ni ameshi saa ni helatse le kã nɔ le ketsɔ̄ jei kebayi shi.

⁵Ni beni Yesu naa amehemɔkeyeli le, ekee helatse le ake: Bi, aɲɔ ohe eshai le afa o!

⁶Shi wolonmãloi le atey komɛi ni tra jei le susu ye ametsuiiɲ ake:

⁷Mɛɛ hewɔ mɔnɛ wieɔ neke musubɔɔwiemɔi nɛɛ? Namɔ aanyɛ ke eshai afa, ake ja Nyɔɲmɔ kome pɛ? *Yes. 43,25.*

⁸Ni amrɔ ni Yesu yoo ye emumɔ le mli ake amemiisusu neke ye amemli le ekee amɛ ake: Mɛɛba nyesusuo neke nii ye nyetsuiiɲ?

⁹Nɔ ni aaakɛɛ mɔ ni ekumɔ le ake: Aɲɔ ohe eshai le afa o le, aloo nɔ ni aaakɛɛ: Tee shi, wo osaa le ni onyie le, te emli nɔ ni kɛɛmɔ jraa?

¹⁰Shi beni afee ni nyɛna ake gbɔmɔ bi le le ye hegbe ye shikpɔɲ le nɔ ake eɲɔ eshai efaa le, (ekee mɔ ni ekumɔ le ake:)

¹¹Miikɛɛ o ake: Tee shi, wo osaa le ni oya owe!

¹²Ni amrɔ le etee shi, ni ewo esaa le ni eje kpo ye amɛ fɛɛ amehie, ni amɛ fɛɛ amena kpe amehie, ni amɛwo Nyɔɲmɔ hiɛ nyam amekɛ: Wɔnako enɛ eko dã!

(13-17. Mat. 9,9-18. Luk. 5,27-32.)

¹³Ni eje kpo ekoɲɲ ketee ɲshɔ le naa; ni asafo le fɛɛ ba eɲɔ, ni ewie etsɔ̄ amɛ.

¹⁴Ni beni ehɔ le, ena Levi, Alfeo bi le, ni eta toohemɔhe le, ni ekee le ake: Nyiemɔ misɛɛ! Ni ete shi enyie esɛɛ.

¹⁵Ni eba mli ake, beni eta niyenii ahe ye no shã le, toohelɔi ke eshafeelɔi pii hu ke Yesu ke ekaselɔi le baye nii; ejaake ameyi fa, ni amenyie esɛɛ.

¹⁶Ni wolonmãloi le ke Farisifoi le, beni amena ake eke eshafeelɔi ke toohelɔi le miye nii le, amekɛɛ ekaselɔi le ake: Mɛɛba ni eke eshafeelɔi ke toohelɔi yeɔ nii ni eke amɛ nuɔ nɛɛ?

¹⁷Shi beni Yesu nu le, ekee amɛ ake: Mei ni yɔɔ hewale le, tsɔfãtse he ehiaaa amɛ; shi moɲ mei ni he yeɔ le. Mibaaa jalɔi atsemɔ, shi eshafeelɔi moɲ ni ametsake ametsui.

(18-22. Mat. 9,14-17. Luk. 5,33-38.)

¹⁸Ni Yohane kaselɔi le ke Farisifoi le fɔɔ ɲmãahile. Ni amɛba eɲɔ amɛbakɛɛ le ake: Mɛɛba ni Yohane ke Farisifoi le akaselɔi le hiɔ ɲmãa, ni okaselɔi le ehiii ɲmãa le?

¹⁹Shi Yesu kɛɛ amɛ akɛ: Ani yookpɛɛmɔ beɛ bialɔi lɛ aaanye ŋmaa ahi beɛ mli ni ayɛmfrowu lɛ kɛ amɛ yɔɔ lɛ? Gbii abɔ ni ayɛmfrowu lɛ kɛ amɛ yɔɔ lɛ, amɛnyɛŋ ŋmaa amɛhi.

²⁰Shi gbii aaaba ni aaanɔ ayɛmfrowu lɛ kɛaaje amɛŋɔɔ; ni no dani amɛaahi ŋmāa, yɛ no gbi lɛ nɔ.

²¹Mɔ ko ɛŋɔɔ mamanaa heɛ etaaa atade momo; ejaake kule mamanaa heɛ ni aŋɔ ta ni etsi flɔ lɛ yɛɔ atade momo lɛ, ni flɔ lɛ lɛɔ.

²²Ni mɔ ko ŋɔɔ wain heɛ wooo wolotɔi memeji amlɔ; no lɛ wain heɛ lɛ aaafle wolotɔi lɛ, ni wain lɛ aaashwie shi, ni wolotɔi lɛ aaafite; shi moŋ wain heɛ lɛ wolotɔi hei amlɔ akewoɔ.

(23-23. Mat. 12,1-8. Luk. 6,1-5.)

²³Ni eba mli akɛ Yesu yatsɔ ableŋmɔ mli yɛ hejɔɔmɔgbi lɛ nɔ, ni ekaselɔi lɛ, beni amɛyaa lɛ, amɛbɔi abletsei lɛ kuwmɔ kɛ kpɛmɔ.

²⁴Ni Farisifoi lɛ kɛɛ lɛ akɛ: Kwe, mɛɛba amɛfɛɔ nɔ ni ejaaa gbe yɛ hejɔɔmɔgbi lɛ nɔ nɛɛ?

²⁵Shi ekɛɛ amɛ akɛ: Ani nyɛkaneko dā nɔ ni David fee, beni efi lɛ ni hɔmɔ yɛ lɛ kɛ mɛi ni ekɛnyɛ lɛ?

²⁶*bɔni ebote Nyɔŋmɔ we lɛ yɛ osɔfonukpa Abiatar yinɔ lɛ, ni eye hiamaa aboloi lɛ ni mɔ ko bɛ hegbe akɛ eyɛɔ †ake ja osɔfoi lɛ kɛkɛ lɛ, ni ehā mɛi ni kɛ lɛ nyɛ lɛ hu eko lɛ? *1 Sam 21,7. †3 Mose 24,9.

²⁷Ni ekɛɛ amɛ akɛ: Gbɔmɔ lɛ hewɔ ato hejɔɔmɔgbi lɛ, shi jee hejɔɔmɔgbi lɛ hewɔ abɔ gbɔmɔ. 5 Mose 5,14.

²⁸No hewɔ lɛ hejɔɔmɔgbi lɛ po nuŋtsɔ ji gbɔmɔ bi lɛ.

Yitso 3

(3,1-5. Mat. 12,9-14. Luk. 6,6-11.)

¹Ni etee kpɛɛhe lɛ ekonɔ. Ni nuu ko yɛ jɛi ni enine kome egbo;

²ni amɛsra lɛ akɛ eɛetsa lɛ yɛ hejɔɔmɔgbi lɛ nɔ lo; koni amɛyafɔ enaa.

³Ni ekɛɛ mɔ ni nine egbo lɛ akɛ: Tee shi ni obadamɔ teŋ!

⁴Ni ekɛɛ amɛ akɛ: Ani hejɔɔmɔgbi lɛ nɔ lɛ eja akɛ afeɔ

ekpakpa loo afeɔ efɔŋ? ake ahereo susuma yiwala loo agbeɔ le? Shi ame le ametswaaa amɛdaaŋ.

⁵Ni ekwe amehiaŋ kekpe ke *mlifu, ejaake edɔ le ake ametsui wa neke, ni ekee nuu le ake: Kpãa onine le mli! Ni ekpã mli, ni atsa enine le, ni eye emuu tamɔ ekome le. *Yoh. 11,38.

⁶Ni Farisifoi le je kpo, ni amrɔ le amɛke *Herodebii le tee eyi nɔ apam, bɔni amɛaafee ni amekpãtã ehie. *Mat. 22,16.

(7-11. Mat. 12,15. 16. Luk 6,17-19.)

⁷Ni Yesu ke ekaselɔi le gbala amɛhe shi ketee ŋshɔ le naa; ni mei pii je Galilea nyie esɛe ke mei ni je Yudea

⁸ke Yerusalem ke Idumea ke Yordan sɛɛ, ke mei ni je Tiro ke Sidon niiaŋ fɛɛ, — mei babao dieŋtse ni nu nii ni efɛe le, amɛba eŋɔɔ. Mat. 4,25.

⁹Ni ekee ekaselɔi le ake amɛsaa lele bibioo ko amehã le ye asafo le hewɔ, koni amekamia le.

¹⁰Ejaake etsa mei pii hewɔ le, mei ni helai hiehie ame le fɛɛ bu keba enɔ, koni amɛbatra ehe.

¹¹Ni mumɔi fɔɔji le, ke amena le le, amehɔɔ amɛgbeɔ shi ye ehie, ni amɛblɔɔ ake: *Bo ji Nyɔŋmɔ bi le! *Luk. 4,41.

¹²Ni etswa amɛnaa maŋ veveeve ake amekajie le shi.

(13-19. Mat. 10,1-4. Luk. 6,12-16.)

¹³Ni etee gɔŋ le nɔ, ni etse mei ni le dieŋtse etaɔɔ le, ni amɛba eŋɔɔ.

¹⁴Ni ehala mei nyɔŋma ke enyɔ, koni amɛke le abahi shi, ni etsu ame shiemɔ,

¹⁵ni amɛna hegbe amɛke tsa helai le, ni amɛke fã daimonioi le hu.

¹⁶Ni ewo Simon gbei ake Petro;

¹⁷ni Yakobo, Zebedeo bi le, ke Yohane, Yakobo nyemi le, ewo ame gbei ake Boanerges, eshishi ji: nyɔŋmɔshimɔ bii; Luk. 9,54.

¹⁸ke Andrea, ke Filipino, ke Bartolomeo, ke Mateo, ke Toma, ke Yakobo, Alfeo bi le, ke Tadeo, ke Simon, Kananyo le,

¹⁹ke Yuda Iskariot, mɔ ni tsɔɔ esɛgbe le.

²⁰Ni amɛba shĩa. Ni asafo le naa bakpe shi ekoŋŋ, ni nii po amɛwooo yeli.

²¹Ni beni ehe gbɔmei le nu he le, ame ba le mɔmɔ, ejaake amɛkɛɛ: Eyiaŋ miikã le.

(22-30. Mat. 12,24-32.

Luk 11,15-22; 12,10.)

²²Ni woloŋmãlɔi le ni je Yerusalem ba le keɛ ake:

Beelzebul ye emli, ni daimonioi alumɔ le hewale naa efãa daimonioi le.

²³Ni etsɛ ame keba enɔ ekee ame ye abebuai amlɩ ake: Te satan afee tɛnɛn afã satanaŋ?

²⁴Ni keji Maŋtseyeli ko gba wo le diɛntse ehe le, nakai Maŋtseyeli le nyen shi adamɔ.

²⁵Ni keji shĩa ko gba wo le diɛntse ehe le, nakai shĩa le nyen shi adamɔ.

²⁶Ni keji satan tee shi ewo le diɛntse ehe ni egba emli le, enyen shi edamɔ, shi moŋ enaagbee ji no.

²⁷Mɔ ko nyen hewalɔ we abote ni eyaha enii, ake ja efi hewalɔ le, no dani eenye ewe le nii eha.

²⁸Leelenɛ, miikee nye ake: Aaŋɔ gbɔmei abii ahe eshai ni amɛaafee fɛɛ afa ame ke musubɔɔ wiemɔ ni amɛaawie hu;

²⁹shi mɔ ni bɔɔ musu shiɔ Mumɔ Krɔŋkrɔŋ le, enaŋ faa keyashi naanɔ; shi moŋ eye fɔ kemiiya naanɔ.

³⁰Ejaake amekɛɛ ake: Mumɔ fɔŋ ye emli. K. 22.

(31-35. Mat. 12,45-50. Luk. 8,19-21.)

³¹Keke ni enye ke enyemimeɩ le ba, ni amɛbadamɔ gbɛsɛɛ, ni amɛtsu aba enɔ abatse le.

³²Ni asafo le tra shi ye ehe. Ni keɛ le ake: Naa, onye ke onyemimeɩ le ye gbɛ le sɛɛ amemiitao o.

³³Ni ehɛɛ nɔ ekee ame ake: Namɔ ji minye, ni nameɩ ji minyemimeɩ le?

³⁴Ni ekwe meɩ ni tra ehewɔ le ahieiaŋ kekpe, ni ekee: Naa, minye ke minyemimeɩ ne!

³⁵Ejaake mɔ fɛɛ mɔ ni aaafee Nyɔŋmɔ suɔmɔnaanii le, le nɔŋŋ ji minyeminuu ke minyemiyoo ke minye.

Yitso 4

(4,1-20. Mat 13,1-23. Luk. 8,4-15.)

¹Ni ebɔi nitsɔɔmɔ ekoŋŋ ye ŋshɔ le naa. Ni meɩ pii bua amɛhe naa ye ehewɔ, no hewɔ le ebote lele le mli ni eyata shi ye ŋshɔ le hie, ni asafo le fɛɛ bua shi ye ŋshɔ le naa.

²Ni etsɔɔ ame nii pii ye abebuai amlɩ, ni ekee ame ye enitsɔɔmɔ le mli ake: Nyɛboa toi!

³Naa, nidulɔ yiŋ etee dumɔ.

⁴Ni eba mli ake, beni eduɔ le, eko yashwie gbɛ toi, ni ŋwei loofɔji ba amɛbaklɔ.

⁵Ni eko yashwie tɛsai nɔ, he ni enaaa su pii ye, ni akɛni enaaa su ni mli kwɔ hewɔ le, kwɛ oya;

⁶ shi beni hulu je le, eboda, ni ebe fã ko hewo le enla.

⁷ Ni eko yashwie ñmeii aten, ni ñmeii le hole amehẽ nõ ni amegbe nõ ni wooo yibii.

⁸ Shi eko yashwie shikpõn kpakpa nõ, ni ewo yibii: ekwẽ ni eda ni eba, eko nyõnmai etẽ, eko nyõnmai ekpaa, ke eko oha.

⁹ Ni ekẽe: Mõ ni yõõ toii ni ekẽanu le, hã ni enu.

¹⁰ Ni beni shwẽ ekome le, meii ni yõõ ehewo le ke meii nyõnma ke enyõ le bi le abe le shishi.

¹¹ Ni ekẽe amẽ akẽ: Nyẽ le, aõõ Nyõnma Manṭseyeli he teemõ sane le ahã nyẽ akẽ nyẽle; shi *meii ni yõõ sɛɛ le, abebuai amlĩ akẽ amẽ aaawie nii fɛɛ; *1 Kor. 5,12.

¹² "koni naa le amena nɛɛ, shi amekayoo sɛɛ, ni nu le amenu nɛ, shi amekana shishi; koni amekakpale gbikogbiko, ni aõõ amehẽ eshai le afa amẽ." Yes. 6,9. 10.

¹³ Ni ekẽe amẽ akẽ: Ke nyẽleee abe nɛɛ le, beɛ te nyɛaafɛɛ tɛnɛn mõ ni nyɛaale abei le fɛɛn?

¹⁴ Nidulo le duõ wiemõ le.

¹⁵ Shi menɛɛmeii ji meii ni yõõ gbɛ toi le: he ni aduõ wiemõ le yɛ, ni beni amenu le, amrõ le satan baa ni ebashraa wiemõ le ni adu yɛ ametsuiian le.

¹⁶ Nakai nõnɛn kɛ meii ni aduame yɛ tesai nõ le ji meii ni nuõ wiemõ le, ni amrõ le amekẽ miishɛɛ mõ mli,

¹⁷ shi amɛbɛ shishifã yɛ amẽ diɛntɛ amɛmli, hewo le bee fioo ko kekẽ amehio shi, ni ke amanehulu loo yiwale tee shi yɛ wiemõ le hewo le, etsɛɛ kekẽ ni amenane tõtõõ.

¹⁸ Ni meii ni aduame yɛ ñmeii aten le ji meii ni nuõ wiemõ le,

¹⁹ shi je nɛɛn he naagbamõ ke ninamõ he lakamõ ke nii krokomeii ahe akõõ yaboteõ mli, ni amegbeõ wiemõ le, ni wooo yibii. 10,23. 24.

²⁰ Ni menɛɛmeii ji meii ni adu yɛ shikpõn kpakpa nõ le: meii ni nuõ wiemõ le, ni amemõ mli, ni amewoõ yibii, eko nyõnmai etẽ, eko nyõnmai ekpaa, ke eko oha.

(21-25. Luk. 8,16-18.)

²¹ Ni ekẽe amẽ akẽ: Ani akẽ kane maa tsese loo saatso shishi? Ani jee kanetso nõ aõõ maa? Mat. 5,15.

²² Ejaake nõ ko bɛ ni abu nõ, ni agbleñ naa, ni nõ ko hu bɛ, ni aketee ni ajiɛn le shi. Mat. 10,26. Luk. 12,2.

²³ Keji mõ ko yɛ toii ni ekẽanu le, hã ni enu.

²⁴ Ni ekẽe amẽ akẽ: Nyɛkwea nõ ni nyenuõ le jogbanɛn! Nõ

nyekesusuɔ ni nyekesusuɔ le, no aaahɔ-susu ahã nye, ni aaafata he ahã nye mei ni nyenuɔ le. *Mat. 7,2.*

²⁵Ejaake mɔ ni yɔɔ nɔ ko le, aaahã le; ni mɔ ni be nɔ ko le, aaahe nɔ ni eyɔɔ le tete ye edenɔ.

Mat. 13,12.

²⁶Ni ekee: Bɔni Nyɔŋmɔ Maŋtseyeli le yɔɔ ne: etamɔ bɔni mɔ ko ŋɔɔ dumɔnii shwãa shikpɔŋ;

²⁷ni eyawɔɔ ni eteɔ shi nyɔɔŋ ke shwane, ni dumɔnii le kwẽɔ ni edaa, ni no leee bɔni fee; *Yak. 5,7.*

²⁸ejaake shikpɔŋ diɛntse woɔ yibii, jwei le tsutsu, ke fee sɛɛ le ŋmãatso le, ni no sɛɛ le ŋmãa le diɛntse ye ŋmãatso le yi.

²⁹Shi ke yibii le tsu le, amɔ le eha ake nikpamɔ kakla le yaa; ejaake nikpamɔ eshe.

(30-34. Mat. 13,31. 32.

34. Luk. 13,18. 19.)

³⁰Ni ekee: Meni he wɔɔŋɔ Nyɔŋmɔ Maŋtseyeli le wɔto, aloo mee abe wɔɔbu ye he?

³¹Etamɔ sinapi wu kuli kome ni beni aduɔ ye shikpɔŋ le eji wu bibioo fe shikpɔŋ le nɔ wui fɛɛ;

³²shi ke adu le, ekwẽɔ ni edaa fe shwie bai fɛɛ, ni egblaa niji kplei, bɔni ŋwei loofɔji le aaanye afee tsui ye ehɔɔŋ le shishi.

³³Ni ebu neke abei pii eke wie wiemɔ le etsɔɔ amɛ, bɔni ameaanye amenu shishi.

³⁴Ni abebuai amlɔ sɔŋŋ keke eke amɛ wieɔ; shi ke shwe amɛ keke le, etsɔɔ ekaselɔi le fɛɛ shishi.

(35-41. Mat. 8,18.

23-27. Luk. 8,22-25.)

³⁵Ni no gbi le nɔ nɔŋŋ, beni she gbekenaashi le, ekee amɛ ake: Nyehãa wɔfoa ŋshɔ le keyaa esɛgbɛ.

³⁶Ni ameshi asafo le, ni amɛŋɔ le bɔni eyɔɔ ye lele le mli le nɔŋŋ ketee; ni leji krokomei hu fata ehe.

³⁷Ni ahum babao batswa, ni ŋshɔkei kumɔ wo lele le mli, ni eehe eyi.

³⁸Ni le le eye lele le sɛɛgbɛ, ni ekã sune nɔ ewɔ. Ni ametsiɛ le, ni amekɛɛ le ake: Tsɔɔɔ, ni wɔlaajeɔ neɛ ojwɛŋŋ nɔ?

³⁹Ni ete shi efã kɔɔyɔɔ le yi, ni ekee ŋshɔ le ake: Bu onaa ni ofee diŋŋ: Ni kɔɔyɔɔ le fɔɔ tswaa ni eŋme demm.

⁴⁰Ni ekee amɛ ake: Mɛeba nyeshɔ gbeyei neke? te tɛŋŋ ni nyɛbe hemɔkeyeli neɛ?

⁴¹Ni ameshe gbeyei naakpa, ni amekɛɛkeɛ amɛhe ake: Namɔ po ne, ni kɔɔyɔɔ ke ŋshɔ tete boɔ le toi neɛ?

Yitso 5

(6,1-20. Mat. 8,28-34. Luk. 8,26-39.)

¹Ni ameba nsho le see ye Gadarabii ashikpɔŋ le nɔ.

²Ni beni ekpleke le, amro le nuu ko ni mumɔ fɔŋ yɔɔ emli je gbohii abui le amlɩ ke le bakpe.

³Ni gbohii abui amlɩ ehio, ni mɔ ko mɔ ko nyeee kɔsɔŋkɔsɔŋi po awo le.

⁴Ejaake awo le gbokle ke kɔsɔŋkɔsɔŋi aaahuu, shi etsereɔ kɔsɔŋkɔsɔŋi le, ni ekumɔɔ gbokle le, ni mɔ ko mɔ ko nyeee ehe ajɔɔ;

⁵ni daa nɛe nyɔɔŋ ke shwane fɛe le gbohii abui le ke gɔŋi le amlɩ eyɔɔ, ni eblɔɔ ni eke tei flɔɔ ehe.

⁶Shi beni ena Yesu ye shɔŋŋ le, ejo foi keba eŋɔɔ, ni ebakula shi ye ehie;

⁷ni ebo ke gbee wale ekɛe: Meni sane mike o yɔɔ, Yesu, Nyɔŋmɔ ni yɔɔ ŋwei shɔŋŋ le bi? Mina Nyɔŋmɔ, ake kaapiŋ mi! 1.24.

⁸Ejaake ekɛe le ake: Je gbɔmɔ ne mli, bo mumɔ fɔŋ!

⁹Ni ebi le ake: Te ogbeiŋ? Ni ehere nɔ ekɛe: Migbei ji Legio, ejaake wɔyi fa.

¹⁰Ni ni ekpa fai naakpa ake ekashwie amɛ ye jei niiaŋ.

¹¹Shi kplotoi ku kple ko ye jei miye nii ye gɔŋ le he.

¹²Ni daimonioi le fɛe kpa le fai amɛkɛe: Hã wɔya kplotoi le aterŋ ni wɔyabote amemli.

¹³Ni amro le Yesu eŋme amɛ gbɛ. Ni mumɔi fɔŋi le je kpo, ni amɛyabote kplotoi le amlɩ, ni kuu muu le fɛe wo foi keje gɔŋ le nɔ kekpleke shi keyashwie nsho le mli, (shi amɛyi aaafee akpei enyɔ,) ni amɛgboi ye nsho le mli.

¹⁴Ni mei ni kwɛɔ amɛ le jo foi, ni amɛyagba ye maŋ leŋ ke ŋmɔji le amlɩ. Ni amɛje kpo amɛbakwɛ nɔ ni afee le;

¹⁵ni ameba Yesu ŋɔɔ, ni amebana mɔ ni daimonioi Legio hi emli le, ake eta shi ni ewo atade ni ehie etsere le; ni efee amɛ gbeyei.

¹⁶Ni mei ni naa le gba amɛ nɔ ni afee mɔ ni daimonioi yɔɔ emli le, ke kplotoi le ahe sane le.

¹⁷Ni amɛbɔi le faikpamɔ ake eje amɛkpokpai le nɔ eya.

¹⁸Ni beni eboteɔ lele le mli le, mɔ ni daimonioi hi emli le kpa le fai ake ehã eke le ahi shi.

¹⁹Shi Yesu ekplɛɛ le, shi moŋ ekɛe le ake: Yaa owe ke bodientse owekumei le aŋɔ, ni oyagba amɛ nii wuji ni Nuntsɔ le efee ehão ke mɔbɔ ni ena o le.

²⁰Ni eyiŋ etee, ni eyabɔi nii wuji ni Yesu efee ehã le le shiɛmɔ ye *Dekapoli; ni efee amɛ fɛe naakpɛɛ. *7,31.

²¹ Ni beni Yesu ke lele le fo nsho le keba see le, mei pii babua amehē naa ye ehe; ni eye nsho le naa.

(22-43. *Mat. 9,18-26. Luk. 8,41-56.*)

²² Keke ni kpeehe le onukpai le aterɛ mɔ kome ni atseɔ Yairo le ba, ni beni ena le le, eho ekula shi ye enaji anaa,

²³ ni ni ekpa fai aaahuu ekee ake: Gbo mibiyoo fioo heɔ agbo nɛɛ; hewɔ le ba ni okɛ *oniji abashwie enɔ, ni ehe awa le, ni eyi ana wala. *7,32.

²⁴ Ni eke le tee; ni mei pii nyie esɛɛ, ni amɛ m̃a le.

²⁵ Ni yoo ko ni he yeɔ ke lá fɔsemɔ afii nyɔɔma ke enyɔ,

²⁶ ni ena nɔ babao ye tsofātsemɛi pii adɛɛ, ni efite edɛɛ nii f̃ɛɛ, ni k̃ɛɛ ehiko h̃ako le kwraa, shi wu moɛ ewoɔ le;

²⁷ beni enu Yesu he le, ebaje esɛɛgbe ye mei pii le aterɛ, ni eta etade le he

²⁸ Ejaake ekee ake: Keji mina etade le he mita keke le mihe aaawa mi.

²⁹ Ni amrɔ le elá bu le naa m̃ɔ, ni enu he ye ehewojian ake atsa ehela le.

³⁰ Ni amrɔ le, beni Yesu yoo ake hewale ko eje emli le, etsɔ ehe ye mei le aterɛ, ni ebi ake: Namɔ ta mitade le he le? *Luk. 6,19.*

³¹ Ni ekaselɔi le kee le ake: Oona ake asafo le miim̃a o, ni osaa obiɔ ake: Namɔ ta mihe?

³² Ni ekwe ehewɔ, koni ena mɔ ni fee nakai le.

³³ Shi yoo le miishe gbeyei ni ehe miikpokpo, akɛni ele nɔ ni afee ah̃a le le, ni eba ebakula shi ye ehie, ni ekee le anɔkwale le f̃ɛɛ.

³⁴ Shi le le ekee le ake: Biyoo, ohemɔkeyeli eh̃a ohe ewao; yaa ye hejɔle mli, ni ohela le aaajɔ o.

³⁵ Beni ewieɔ lolo le, komei je kpeehe nukpa le webii le aterɛ ba bakee le ake: Obiyoo le egbo; mɛɛba ogbaa tsɔɔlɔ le naa lolo?

³⁶ Shi beni Yesu nu wiemɔ ni awie le, ekee kpeehe onukpa le ake: Kaashe gbeyei; he oye keke!

³⁷ Ni eh̃aaa mɔ ko anyie esɛɛ, ake ja Petro ke Yakobo ke Yohane, Yakobo nyemi le, keke.

³⁸ Ni amɛba kpeehe le onukpa le we le, ni ebana hoofeemɔ ke mei ni foɔ ni ameyɛɔ ɲkɔmɔ babao le.

³⁹ Ni ebote sh̃ia le, ni ekee amɛ ake: Mɛɛba nyefɛɔ h̃ɔɔ ni nyefoɔ nɛke? Gbeke le *gboko, shi wɔ ewoɔ. *Yoh. 11,11.

⁴⁰ Ni amɛɲmɔ le. Shi le le eshwie mei le f̃ɛɛ, ni enɔ gbeke le tse ke enye ke mei ni fata ehe le, ni eyabote he ni gbeke le k̃a le,

⁴¹ ni emɔ enine shi, ni ekee le ake: “Talita, kuumi!” eshishi ji: Gbekeyoo, *miikɛɛ o ake: Tee shi! *Luk. 7,14.

⁴² Ni amrɔ le gbekeyoo le tee shi ni eshra shi; ejaake eye afii nyɔɔma ke enyɔ. Ni amɛnaa kpe amehē naakpa.

⁴³Ni etswa amēnaa maṅ veveeve ake amēkahā mō ko miile ene. Ni eḥā ake ahā le nō ko ni eye.

Yitso 6

(6,1-6. Mat 13,53-58. Luk. 4,15-20.)

¹Ni eje jei, ni eyiṅ etee le diēntse emāṅ leṅ, ni ekaseloi le nyie esee.

²Ni beni she hejōmōgbi le, ebḍi nitsōmō ye kpeehe le; ni mei pii ni nu le ahe jō amēhe amēkee: *Nēegbe mōne yana nii ne keje? ni mēe nilee ake hāle, ni ake tsō enine nō atsuō neke hewale nitsumōi nēe? *Yoh. 7,15.

³Ani jee ṅaalō le ne, Maria bi le, ke Yakobo ke Yose ke Yuda ke Simon nyemi le? ani jee enyemime i hii le hu ke wō yō bi le? Ni ehe sane le hā amēnane tōtō.

⁴Shi Yesu kee amē ake: Akpaa gbalō wo, ake ja emāṅ ke ewekumei atēṅ ke ewe kēke.

⁵Ni enyēee hewale nitsumōi ko etsu ye jei, ake ja nō ni eṅō eniji eṅmle helatsemēi fioo ko nō ni ni etsa amē le.

⁶Ni ehie fee le yaa ye he ni amēheee amēyee le hewō. Ni eyakpa akrowai le amlī ni etsōo nii.

(7-13. Mat 10,1. 9-16. Luk. 9,1-3)

⁷Ni etse mei nyōṅma ke enyō le keba eṅō, ni ebḍi amē tsumō *enyōnyōnyō, ni ehā amē hegbe ye mumōi fōji le nō. *Luk. 10,1.

⁸Ni ewo amē akpō ake amēkahie nō ko ye gbē le nō, ake ja tso kēke; amēkahie kotoku loo aboloo loo shika ye amēhefiinii amlī;

⁹shī amewo tokota, ni amēkawo flakai enyō.

¹⁰Ni ekeē amē ake: He fee he ni nyēaabote shīa ko ye le, nyehia jei keyashi beyinō ni nyēaaṅ jei ekoṅṅ.

¹¹Ni mei abō ni eṅōṅnye ni amēboṅ nyewiemō le toi le, ke nyemiiṅ jei le nyekpokpoa nyenane tamō mlu nyeshwiea shi nyekēyēa amē odase. Lēleṅ, miikēe nyē ake, kojomō gbi le nō le, aaafāṅ Sodomii ke Gomorabii fe nakai maṅ le.

¹²Ni ameyiṅ amētee, ni ameyashie ametsōo mei ake ametsake ametsui.

¹³Ni amēfāmō daimonioi pii, ni *amēfōfō helatsemēi pii amu ni ametsa amē. *Yak. 5,14. 15.

(14-29. Mat. 14,1-12.

Luk. 9,7-9; 3,19. 20.)

¹⁴Ni maṅtse Herode nu ehe, ejaake egbei ehehe; ni ekeē ake: Yohane, baptisilō le, ete shi keje gbohii atēṅ; no hewō ni hewalei nēe tsuō nii ye emli nēe.

¹⁵Mei komei kee ake: Elia ni; shi mei komei hu kee ake: Gbalō ni, aloo etamō gbalōi le eko.

¹⁶Shi beni Herode nu le, ekeē: Yohane ni mifo eyi le, le ete shi ekoṅṅ keje gbohii atēṅ nēe.

¹⁷Ejaake le Herode le nɔŋŋ etsu abamɔ Yohane, ni efi le ewo tsuŋ, ye Herodia, enyemi Filipino ŋa le, hewɔ; ejaake eŋɔ le efee eŋa.

¹⁸Ejaake Yohane kee le ake: Ejaaa ake oŋɔɔ *onyemi le ŋa le. *3 Mose 18,16.

¹⁹Hewɔ le Herodia be le wo emli, ni eetao egbe; shi enyeee;

²⁰ejaake Herode miishe Yohane gbeyei, akeni ele ake jalɔ ke nuu krɔŋkrɔŋ ji le le, ni eto le shweshweeshwe, ni eboɔ le toi ye nibii pii amlɔ, ni ewiemɔ ŋɔɔ enaa.

²¹Ni gbi ni sa le bashɛ, beni Herode yeɔ efɔmɔ gbijuro le, ni eŋme egbomei agboi ke esafoiatsemɛi ke Galilea onukpai le okplɔ;

²²ni Herodia le nɔŋŋ biyoo ba ebajo, ni esa Herode ke mei ni ke le tra okplɔ le he le ahie. Ni maŋtse le kee gbekeyoo le ake: Bi mi nɔ fee nɔ ni otaoɔ, ni mahã o!

²³Ni ekã le kitã ake: Nɔ fee nɔ ni ooobimi le, mahã o, ke mimantseyeli le fã teteŋ le! Est. 5,3. 6.

²⁴Ni eje kpo eyabi enye ake: Meni mibi? Ni ekee: Yohane, baptisilɔ le, yitso.

²⁵Ni amrɔ le eba maŋtse le ŋɔɔ oya ni ebabi le ake: Miitao ake ooŋɔ Yohane, baptisilɔ le, yitso ohã mi amrɔ nee ye kã mli!

²⁶Ni edɔ maŋtse le naakpa; shi ekitã le ke mei ni ke le tra niyenii ashi le ahewɔ le esumɔɔ ake ekãmaa le.

²⁷Ni amrɔ le maŋtse le tsu oblafo ni efã le ake eke eyitso aba.

²⁸Ni etee eyafo eyi ye tsu len, ni ekeŋme kã mli keba, ni ekebahã gbekeyoo le, ni gbekeyoo le hu keyahã enye.

²⁹Ni beni ekasɛbi le nu le, amɛbawo egbonyo le, ni ameyafu le.

³⁰Ni bɔfoi le bua amɛhe naa keba Yesu ŋɔɔ, ni amɛbagba le nii ni ameyafee ke nii ni ameyatsɔɔ le fɛɛ. Luk. 9,10.

³¹Ni ekee amɛ ake: Nye sɔŋŋ nyɛbaa ni wɔtea ŋa le nɔ he ko banee, ni nyeyajɔa nyehɛ fioo. Ejaake mei ni baa yaa le fa tsɔɔ ni amɛnaaa dekã keye nii tete.

(32-44. Mat 14,13-21. Luk. 9,10-17. Yoh. 6,1-13.)

³²Ni amɛtsɔ lele mli ketee ŋa le nɔ he ko banee.

³³Ni beni asafoi le na amɛ ni ameyaa le, mei pii yoo le, ni amɛje maji le fɛɛ mli amɛjo foi ketsɔ shikpɔŋ ketee jei, ni amɛho amɛnaa, ni ameyabua amɛhe naa keba eŋɔɔ.

³⁴Ni beni Yesu kpleke le, ena mei babaoo, ni *emusun tsɔ le ye

amēhewɔ, ejaake ametamɔ toi ni be kwelɔ; ni ebɔi amē nibii pii tsɔwɔmɔ. *Mat. 9,36.

³⁵Ni beni je bɔi namɔ le, ekaselɔi le ba enɔɔ amebakee le ake: Ŋano ji bie, ni je hu miina; 8,1-9.

³⁶wo amē gbe, koni ameya akrowai ke maji ni jwere shi nēe amlɔ ni ameyahe nii ameye; ejaake amēbe nɔ ko ni amebaye.

³⁷Shi ehere nɔ ekee amē ake: Nye diertse nyehāa amē nɔ ko ameyea. Ni amekēe le ake: Ani wɔya wɔyahe aboloo denarioi ohai enyɔ naa, ni wɔɔɔhā amē ameye?

³⁸Shi ekee amē ake: Aboloi enyie nyeyɔɔ? nyeyaa ni nyeyakwea. Ni beni ameyakwe le, amekēe: Enumɔ ke loi enyɔ.

³⁹Ni efā amē ni ametra shi asafoiasafoinɔ ye jwefɔ le nɔ.

⁴⁰Ni ametra shi kuikui ye ohahai ke nyɔɔmai enumɔenumɔi amlɔ.

⁴¹Ni enɔ aboloi enumɔ ke loi enyɔ le, ni *ekwe ŋwei ejɔɔ nɔ, ni ekumɔ aboloi le ekehā ekaselɔi le koni amekēhā amē, ni eja loi enyɔ le hu mli ehā amē fēe. *7,34.

⁴²Ni amē fēe ameye ni ametrɔ.

⁴³Ni ameklɔ fufuji le amewo kafui nyɔɔma ke enyɔ obɔbɔ ke loi le hu eko.

⁴⁴Ni mei ni ye aboloi le ayibo ji hii akpei enumɔ.

(45-53. Mat 14,22-35. Yoh. 6.15-21.)

⁴⁵Ni amrɔ le etsire ekaselɔi le ayi sēe ni ameya lele leɔ, koni ametsɔ ehie keya ŋshɔ le sēe ni ameya

Betsaida, keyashi be ni eewo asafo le gbe.

⁴⁶Ni beni ewo amē gbe le, eyin etee gɔɔ le nɔ eyasɔle.

⁴⁷Ni beni je na le, lele le eshe ŋshɔ teɔ, ni ekome eye shikpɔɔ.

⁴⁸Ni ena ake wirimɔ le miito amē; ejaake amemiikpee kɔɔyɔɔ. Ni nyɔɔɔ le mli, aaafee sramɔbe ni ji ejwe le nē le, enyie ŋshɔ le nɔ kemiiba ameyɔɔ; ni eetao eho amēhe.

⁴⁹Shi beni amēna le ni enyie ŋshɔ le nɔ le, amesusu ake sisa ni, ni amēblo.

⁵⁰Ejaake amē fēe amēna le, ni ametsui fā. Ni amrɔ le eke amē wie ni ekee amē ake: Nyetsui anyɔa nyemli; mi ni; nyekashea gbeyei!

⁵¹Ni eba ameyɔɔ ye lele le mli; ni *kɔɔyɔɔ le foo tswaa. Ni amēnaa kpe amēhe naakpa diertse, ni amēhie fee amē yaa po. *4,39.

⁵²Ejaake ameyooko nɔ ko sēe ye aboloi le asane le mli; ejaake ametsui wa.

⁵³Ni beni amēfo ŋshɔ le, amēba Genesaret shikpɔɔ le nɔ, ni amēbakpleke.

⁵⁴Ni beni amēje lele le mli le, amrɔ le mei le yoo le;

⁵⁵keke ni amēsha foi keyakpa jei niianɔ fēe, ni amēbɔi mei ni he yeo le aholomɔ ye sai nɔ ke enɔɔ baa, ye he ni amēnu ake eyɔɔ le.

⁵⁶Ni he fēe he ni ebote akrowai loo maji loo ŋmɔji amlɔ ye le, amēke helatsemēi bashwie blohuiɔn, ni amēkpa le fai koni

ehã amena etade naamu le keke he *ametra; ni mei abo ni tra he le, amehe wa ame. *5,27. 28.

Yitso 7

(7,1-23. Mat. 15,1-20.)

¹Ni Farisifoi le ke woloŋmãlɔi le atɛŋ mɛi komei hu ni je Yerusalem ba le bua amehe naa keba eŋɔɔ.

²Ni akeni amena ake ekaselɔi le atɛŋ mɛi komei yeo nii ke bulemɔ dɛ ni ji dɛ ni afoko le, amekã ame. Luk. 11,38.

³Ejaake Farisifoi le ke Yudafoi le fɛe le, ja ameke nu fo amedɛ dani ameyeo nii, amekɛyeo onukpai le ablema le ano;

⁴ni ke je jra no ameba le, ja ameju, dani ameyeo nii. Ni nii krokomei pii hu ye ni ato ahã ame ni amefeo ye kpuji ke gbɛi ke ayawai ke saatsei ahɛfɔmɔ hewo.

⁵Ni Farisifoi le ke woloŋmãlɔi le bi le ake: Mɛni hewo okaselɔi le yee onukpai le ablema le no le? Ejaake amefɔɔ amedɛ dani ameyeo nii?

⁶Shi ehere no ni ekee ame ake: Ojogbanŋ ni *Yesaia gba ye nye osatofoi nɛe ahe, tamɔ bɔni aŋma le ake: “Maŋ nɛe, amenaabui amekewoɔ mi; shi ametsui etsi ehe keje mihe ketee shɔŋŋ. *Yes. 29,13.

⁷Shi yakatswaa amejaa mi le, ejaake ametsɔɔ tsɔɔmɔi ni ji gbɔmei akitãi.

⁸Nyɔŋmɔ kitã le nyeshi ni gbɔmei ablema no nyeyeo ke gbɛi ke kpuji

ahɛfɔmɔ, ni nii ni tamɔ enɛɛmɛi sɔŋŋ nyefeo.”

⁹Ni ekee ame ake: Gbɛ po nyeye nyekwa Nyɔŋmɔ kitã le, koni nyeye nyɛblema sane le no.

¹⁰Ejaake Mose kee: *“Wo otse ke onye!” ni “mɔ ni lomɔɔ etse loo enye le, gbɛ aaagbe le!” *2 Mose 20,12; 21,17.

¹¹Shi nye le nyekɛe: Ke mɔ ko kee etse aloo enye ake: “No ni kule oona ye midɛŋ le, Korban [no ni akeke Nyɔŋmɔ] ni le”,

¹²bele nyehãaa efɛe no ko ehã etse loo enye dɔŋŋ;

¹³ni nyegu Nyɔŋmɔ wiemɔ le ye nyɛblema sane ni nyekɛba jɛŋ le hewo, ni nii ni tamɔ enɛɛmɛi sɔŋŋ nyefeo.

¹⁴Ni etse asafo le fɛe keba eŋɔɔ ekee ame ake: Nye fɛe nyɛboa mi toi toi koni nyɛnu shishi!

¹⁵No ko bɛ ni jɛɔ kponɔ gbɛ boteɔ gbɔmɔ mli ni aaanye *abule; shi no ni buleɔ gbɔmɔ ji no ni jɛɔ emli le. *Bɔf. 10,14. 15.

¹⁶Ke mɔ ko ye toi ni ekeanu le, hã ni enu!

¹⁷Shi beni eje asafo le ŋɔɔ eba shĩa le, ekaselɔi le bi le abɛ le shishi.

¹⁸Ni ekee ame ake: Ani nekɛ nye hu nyenaaa nii ashishi? Nyeyoo sɛɛ ake, no fɛe no ni jɛɔ kponɔ gbɛ boteɔ gbɔmɔ mli le, enyɛɛ le ebule?

¹⁹Ejaake jee etsui mli eboteɔ, shi emusuŋ eyaa, ni eyajeɔ kpo ye tiafi ni hãa ŋmãa fɛe he tseɔ le mli.

²⁰Ni ekɛɛ ake: Nɔ ni jɛɔ gbɔmɔ mli lɛ, no nɔŋŋ buleɔ lɛ.

²¹Shi mligbɛ, ni ji gbɔmɛi atsuii amlɛ lɛ, jei jwɛŋmɔi fɔɔji lɛ jɛɔ, gblāfitemɔ, ajwamaŋbɔɔ, awuyeli,

²²juu, hiejoomɔ jɛŋshabaa, shishiumɔ, nyenyɛŋtswibɔɔ, hiŋmeisha, musubɔɔ, hewɔ, kwashiaiasaneyeli.

²³Nii fɔɔji nɛɛ fɛɛ lɛ, mligbɛ jɛɔ ni amɛbuleɔ gbɔmɔ.

(24-30. *Mat 15,21-28.*)

²⁴Ni ete shi yɛ jei ni eyiŋ ketee Tiro kɛ Sidon niiaŋ. Ni eyabote shīa ko, ni esumɔɔɔ ake aleɔ, shi enyɛɛɛ ehe etee.

²⁵Ejaake yoo ko ni mumɔ fɔŋ yɔɔ ebiyoo fioo ko mli lɛ, enu ehe; ni eba ebakula shi yɛ enaji anaa.

²⁶Shi yoo lɛ Helayoo ni, ni eje Siro-foinike weku lɛ mli. Ni ebakpa lɛ fai ni efā daimonio lɛ yɛ ebiyoo lɛ mli.

²⁷Shi Yesu kɛɛ lɛ ake: Hā bii lɛ atrɔ fɛɛdā; shi ejaaa ake aŋɔɔ bii aboloo lɛ ashɛrɔ ashwiewɔ gbeebii.

²⁸Shi yoo lɛ here nɔ ekɛɛ lɛ ake: Nuŋtsɔ, eye mli moŋ; shi bɛ gbeebii hu ni yɔɔ okplɔ lɛ shishi lɛ yɛɔ bii afufuji lɛ eko!

²⁹Ni ekɛɛ lɛ ake: Nɛkɛ wiemɔ nɛ hewɔ lɛ yaa, daimonio lɛ eje obi lɛ mli.

³⁰Ni eyiŋ etee ewe lɛ, ni eyana ake daimonio lɛ eje kpo, ni ebiyoo fioo lɛ kā saa lɛ nɔ.

³¹Ni eku esɛɛ ekonŋ, keje Tiro niiaŋ, kefoŋ yɛ Sidon ni etsɔ Dekapoli kpokpai lɛ anɔ keba Galilea ŋshɔ lɛ naa. *Mat 15,29-31.*

³²Ni ake mɔ ko ni muɔ toi ni mumui hu ji lɛ ba eŋɔɔ, ni amekpa lɛ fai koni eŋɔɔ *enine eŋme enɔ. *5,23.

³³Ni eke lɛ je asafo lɛ teŋ ketee afā, ni eŋɔɔ ewabii ewo etoii amlɛ, ni *etsɛ lajɔ ekɛsa elilei lɛ he. *8,23.

³⁴Ni *ekwe ŋwɛi, ni edɔmɔ ŋtsɔi yɛ emli ni ekɛɛ lɛ ake: Hefata! eshishi ji: Gblemɔ! *6,41. *Yoh. 11,41.*

³⁵Ni amrɔ lɛ etoii lɛ gble, ni elilei kpāa lɛ fɛne, ni ewie faŋŋ.

³⁶Ni etswa amɛnaa maŋ ake amekakɛɛ mɔ ko; shi babao ni etswaa amɛnaa maŋ lɛ, babao ni amɛjajɛɔ ji no. 1,43-45.

³⁷Ni amɛhe jɔ amɛhe babao dieŋtse, ni amɛkɛɛ: Efee nii fɛɛ jogbaŋŋ! Ehāa toimulɔi nuɔ nii, ni mumui hu wiewɔ.

Yitso 8

(8,1-10. *Mat. 15,32-39.*)

¹No gbii lɛ amlɛ, beni mei pii yɔɔ jei ni amɛnaaa nɔ ko amɛye lɛ, Yesu tse ekasɛlɔi lɛ keba eŋɔɔ ni ekɛɛ amɛ ake:

²Mimusuŋ miitsɔ mi yɛ asafo lɛ hewɔ, ejaake amɛkɛ mi ehi shi gbii etɛ sɔŋŋ, ni amɛnaaa nɔ ko amɛye. 6,34-44.

³Ni keji mihã amেকে amemusuj hãmɔ yij kemiiya amewe le, ameyatɔ biti ye gbetej; ejaake ametej mei komei ajehe jeke.

⁴Ni ekaselɔi le here le nɔ ake: Neegebe aaana abooloo ye, ye ɲa nee nɔ, ni aaashe menemei anaa?

⁵Ni ebi ame ake: Aboloi enyie nyeyɔɔ? Ni amেকে: Kpawo.

⁶Ni efã asafo le ake ametra shikpɔɲ. Ni eɲɔɔ aboloi kpawo le, ni eda shi, ni ekumɔ ehã ekaselɔi le koni amejɔhã ame; ni amejɔhã asafo le.

⁷Ni ameye loi bibii fioo, ni ejɔɔ nɔ, ni efã ake aɲɔ no hu ahã ame.

⁸Ni ameye ni ametrɔ, ni ameklɔ fufuji ni shwe le, flɔɔi kpawo obɔbɔ.

⁹Shi mei ni ye le afee mei akpei ejwe; ni ejie ame gbe.

¹⁰Ni amrɔ le eke ekaselɔi le bote lele le mli, ni eba Dalmanuta niaɲ.

(11-21. Mat. 13,1-12.)

¹¹Ni Farisifoi le ba ni amেকে le babɔi ɲwanejee amemiitao ɲwei okadi ye eɲɔɔ, ni amekemiitsɔ enaa.

¹²Ni edɔmɔ ɲtsɔi ye emumɔ mli ni eke: Meni hewɔ neke yinɔbii nee taɔɔ okadi lolo? Læleɲ, miikee nye ake: Ke aaɲɔ okadi ko ahã neke yinɔbii nee, fii!

¹³Ni eshi ame, ni eyabote lele mli ekoɲɲ ni etee see le.

¹⁴Ni amehie ekpa nɔ ake amehie abooloo, ni amehieeko ye lele le mli, ake ja abooloo kome keke.

¹⁵Ni efã ame eke: Nyekwea jogbaɲɲ, *ni nyehie ahia nyehie nɔ ye Farisifoi le amasha ke †Herode masha le hewɔ! *Luk. 12,1. †3,6.

¹⁶Ni ametao naa ye ametej amেকে: Bene abooloo ni wɔhie le hewɔɲ?

¹⁷Ni beni Yesu na le le, eke ame ake: Mæba nyesusuɔ ake abooloo ni nyehie le hewɔɲ? Ani *nyeyooko see ni asaɲ nyenako nii anaa lolo? Ani neke nyetsui wa lolo? *6,52.

¹⁸Nyeye hiɲmeii shi nyenaaa nii, ni nyeye toii hu shi nyenuuu nii, ni nyekaiii nɔ ko nɔ ko lo?

¹⁹Beni mikumɔ aboloi enumɔ le mli mihã mei akpei enumɔ le, fufuji kafui enyie nyehole? Amেকে le ake: Nyɔɲma ke enyɔ. 6,41-44.

²⁰Ni beni mikumɔ kpawo le mli mihã mei akpei ejwe le hu le, fufuji flɔɔi enyie nyehole? Ni amেকে le ake: Kpawo. K. 6-9.

²¹Ni eke ame ake: Te teɲɲ ni nyenaaa nii anaa lolo nee?

²²Ni eba Betsaida. Ni amেকে shwilafo ko ba eɲɔɔ, ni amekpale fai ni *eta ehe. *6,56.

²³Ni emɔ shwilafo le nine shi, ni eke le je maɲ leɲ, ni etsẽ lajɔ eshwie ehɲmeii le anɔ, ni eɲɔɔ eniji eshwie enɔ, ni ebi le ake eena nii lo? 7,32. 33. Yoh. 9.6.

²⁴Ni egble ehinmeii le ni ekee: Minaa gbomei tamɔ tsei ni nyieɔ.

²⁵No sɛɛ le esaa enjɔɔ eniji eshwie ehinmeii le nɔ ekoŋɛ, ni ehā egble ehinmeii le, ni atsa le, ni ena nii fɛɛ peperepe.

²⁶Ni ejie le gbe ketee ewe, ni ekee: Kaaya maŋ leŋ ni osaa *okakeɛ mɔ ko sane ko ye maŋ leŋ! *7,36.

(27-9,1. Mat. 16,13-28. Luk. 9.18-27.)

²⁷Ni Yesu ke ekaselɔi le yin ameteɛ Kaisarea Filipi maji le amlɩ. Ni gbe le nɔ le ebi ekaselɔi le ake: Namɔ mei keɔ ake miji?

²⁸Ni ameto he ake: Yohane, baptisilɔ le; ni mei komei keɔ ake: Elia; ni mei krokomei hu keɔ ake: Gbalɔi le atɛŋ mɔ kome jio.

²⁹Ni ebi amɛ ake: Shi nye le, namɔ nyekɛɔ ake miji? Ni Petro here nɔ ekee le ake: Bo ji Kristo le.

³⁰Ni etswa amɛnaa maŋ ake amekakeɛ mɔ ko mɔ ko ehe sane. 9,9.

³¹Ni ebɔi amɛ tsɔɔmɔ ake, ja gbomɔ bi le naa amanehulu pii, ni onukpai le ke osɔfonukpai le ke woloŋmālɔi le kwa le; ni agbe le, ni gbii etɛ sɛɛ ni ete shi ekoŋɛ.

³²Ni ewie nɛke wiemɔ nɛɛ faŋɛ. Ni Petro tsɛ le ketee afā ni ebɔi le kɔkɔbɔɔ.

³³Shi etsɔ ehe ni nɔ ni ena ekaselɔi le, eku ewo Petro naa

ni ekee: Ho misɛɛ, satan! ejaake ojwɛŋɛ Nyɔŋmɔ nibii anɔ, shi gbomei anibii nɔ moŋ ojwɛŋɔ.

³⁴Ni etse asafo le ke ekaselɔi le hu keba enjɔɔ, ni ekee amɛ ake: Keji mɔ ko miisumɔ ake enyie misɛɛ le, hā ni etso ehe naa, ni ewo esɛŋmɔtso le efɔ enɔ ni enyie misɛɛ.

³⁵Ejaake mɔ fɛɛ mɔ ni sumɔɔ ake ebaa esusuma yi le, eeelaaje; shi mɔ ni laajeɔ esusuma ye mi ke sanekpakpa le le hewɔ le, enine aaashe nɔ. Mat. 10,39.

³⁶Ejaake mɛɛ sɛɛ gbomɔ naa, keji enine she jeŋ muu nɛɛ fɛɛ nɔ ni elaaaje le dieŋtse esusuma le?

³⁷Aloo meni gbomɔ aaahā ni ekekpɔ esusuma?

³⁸Ejaake mɔ fɛɛ mɔ ni mi ke miwiemɔi le ahe feɔ le hiegble ye yinɔbii gblāfitelɔi ke eshafeelɔi nɛɛ atɛŋ le, le hu ehe aaafeɛ gbomɔ bi le hiegble, beni eeɛba ye etse anumnyam le mli ke bɔfoi kɔŋkɔŋɛ le. Mat. 10,33.

Yitso 9

¹Ni ekee amɛ ake: Lɛɛleŋ, miikɛɛ nye ake: Mei komei ye mei ni damɔ bie nɛɛ atɛŋ, ni amesaŋ amɛnaa gbele keyashi beyinɔ ni amɛaana Nyɔŋmɔ Maŋtseyeli le ake eeɛba ye hewale mli.

(9,2-13. Mat. 17,1-13. Luk. 9,28-36.)

²Ni no sɛɛ gbii ekpaa le Yesu ŋɔɔ Petro ke Yakobo ke Yohane, ni eke ame keke tee gɔŋ ni kwɔ ko nɔ ye afã bane; ni esu tsake ye amehie.

³Ni etadei le ekpe, ni eye futafuta bɔ ni niahefɔlɔ ko be shikpɔŋ nɛɛ nɔ ni aaanye ahã eye nakai.

⁴Ni Elia ke Mose jie amehie kpo ametsɔɔ ame, ni ameke Yesu bawie.

⁵Ni Petro here nɔ ni ekee Yesu ake: Rabi, ehi hã wɔ ake wɔchi bie; ni hã wɔfee bui etɛ, onɔ ekome, ke Mose nɔ ekome, ke Elia nɔ ekome.

⁶Shi eleee nɔ ni ekeɔ; ejaake amejijaa.

⁷Ni atatu bakete amenɔ, ni gbee ko je atatu le mli kee: *Mɔne ji misuɔmɔ bi le, nyeboa le toi! *1,11. 2 Pet. 1,17.

⁸Ni amrɔ le, beni amekwɛɔ amehie le, amenaana mɔ ko mɔ ko dɔŋŋ, ake ja Yesu ke ame keke.

⁹Shi beni amekplekeɔ gɔŋ le, etswa amenaana man ake amekagba mɔ ko nii ni amena le, ja gbɔmɔ bi le ete shi keje gbohii aterŋ dã. 8,30.

¹⁰Ni amɛŋɔ wiemɔ nɛɛ ameto ameyiŋ, ni amɛbibii amehie ake: Te shitee ke gbohii aterŋ jɛɛ nɛɛ shishin?

¹¹Ni amɛbi ake: Te tɛŋŋ ni woloŋmãlɔi le keɔ ake ja Elia eba dã le?

¹²Ni eto he ekee ame ake: *Elia miiba dã læleŋ, ni ebato nii fɛɛ gbejianɔ ekoŋŋ. Shi te tɛŋŋ ni

†aŋma ye gbɔmɔ bi le he ake eeena amanehulu pii, ni aaagbe ehe guɔ le? *Mal. 3,23. †Yes 53,8.

¹³Shi *miikɛɛ nye ake: Elia eba momo, ni asaŋ amefee le nɔ fɛɛ nɔ ni amɛsumɔɔ, taake bɔ ni †aŋma ye ehewɔ le. *Mat. 11,14. †1 Man. 19,2. 10.

(11-29. Mat. 17,14-21. Luk. 9,37-42.)

¹⁴Ni beni amebashe ekaselɔi le aŋɔ le, amena mei pii ye amehie, ke woloŋmãlɔi le ni amɛmiibii amehie nii.

¹⁵Ni amrɔ ni asafo le fɛɛ na le le, efee ame naakpɛɛ, ni amesha foi keba eŋɔ amebafla le.

¹⁶Ni ebi woloŋmãlɔi le ake: Meni nyebibiiɔ amɛ?

¹⁷Ni mei le aterŋ mɔ kome here le nɔ ni ekee: Tsɔɔlɔ, mike mibi ni mumɔ mumui yɔɔ emli ba oŋɔɔ.

¹⁸Ni he fɛɛ he ni emɔ le ye le, etsiɔ le etswaa shi, ni enaa kwɛɔ afui, ni ekpeɔ enyanyoŋi ashishi, ni etãa loo; ni mikɛɛ okaselɔi le ni amefã le le; amenyɛɛɛ.

¹⁹Shi eto he ekee ame ake: Oo yinɔbii ni heee yee! mee beyinɔ mike nye aahi shi keyashi? mee beyinɔ mahienye keyashi? Nyeke le abaa miŋɔɔ!

²⁰Ni amekɛ le ba eŋɔɔ. Ni beni ena le le, amrɔ le mumɔ le hã eshɔ kwekweekwe, ni egbee shikpɔŋ, ni ekoklo shi, ni enaa kwɛ afui.

²¹Ni ebi etse le ake: Mee beyinɔ ene bɔi le feemɔ? Ni ekee le ake: Keje egbekebiashi;

²²ni kpitiokpitio esheɔ le efɔɔ la mli ke nui amlɪ, koni ekpātā ehie; shi kēle keji oonye nɔ ko ofee le, musuŋ atsɔɔ ye wɔhe ni ofee he eko ohā wɔ!

²³Shi Yesu kee le ake: No ji ke oonye ohe oye kēke le; *aaanyɛ afee nii fiaa ahā mɔ ni heɔ yeɔ le! *11,23.

²⁴Ni amrɔ le gbekē le tse le bo ke ehie yaafonu ekee: Miihe miye, Nunɔtsɔ, ye obua *mihemɔkeyeli ni mibe le! *Luk. 17,5.

²⁵Shi beni Yesu na ake asafo le hie foi kemiiba eŋɔɔ le, efā mumɔ fɔŋ le yi ni ekee le ake: Bo mumɔ mumui ke toimulɔ, miifā o ake oje emli ni okabote emli dɔŋŋ!

²⁶Ni eblɔ ni eshɔ kwekweekwe, ni eje emli; ni no tsɔ tamɔ gbonyo, ni mei pii kee hu ake egbo. 1,26.

²⁷Shi Yesu mɔ enine shi, ni ewo enɔ, ni ete shi.

²⁸Ni beni eba shīa le, ekaselɔi le bi le ye afā ake: Meeba wɔ le wɔnyeee le wɔfā le?

²⁹Ni ekee amɛ ake: Neke heno srɔto nɛɛ anyeee le afā ye nɔ ko nɔ ko naa, ake ja ye sɔlemɔ ke ŋmaahile naa keke.

(30-32. Mat. 17,22. 23. Luk. 9,43-45.)

³⁰Ni ameje jei ni ameyatsɔ Galilea; ni esumɔɔ ake mɔ ko ale.

³¹Shi etsɔɔ ekaselɔi le ni ekee amɛ ake: Ake gbɔmɔ bi le aaawo gbɔmei adɛŋ, ni amɛgbɛ le, ni beni agbe le sɛɛ le eeete shi ye gbi ni ji gbi etɛ le no. 8,31; 10,32-34.

³²*Shi amenaana nakai wiemɔ le naa, ni amemiishe gbeyei hu ake ameabi le. *Luk. 18,34.

(33-50. Mat 18,1-9. Luk. 9,46-50.)

³³Ni *eba Kapernaum. Ni beni eyɔɔ shīa le, ebi amɛ ake: Meni sane nyeye ye nyetɛŋ ye gbɛ le nɔ le? *Mat. 17,24.

³⁴Shi ametswaaa amɛdaaŋ; ejaake gbɛ le nɔ le amɛye sane ye amɛtɛŋ ake, namɔ ji agbo fe fɛɛ.

³⁵Ni eho eta shi, ni etse mei nyɔŋma ke enyɔ le, ni ekee amɛ ake: Ke mɔ ko mitao kleŋkleŋ mɔ atsɔɔ le, eetsɔɔ mei fɛɛ sɛekpelɔ ke mei fɛɛ tsulɔ. 10,44.

³⁶Ni eŋɔɔ gbekē bibioo ko ni eke le damɔ amɛtɛŋ, ni *eloo le atuu, ni ekee amɛ ake: *10,16.

³⁷Mɔ fɛɛ mɔ ni ŋɔɔ neke gbekɛbii bibii nɛɛ atɛŋ mɔ kome ye migbei anɔ le, eŋɔɔ mi; ni mɔ ni ŋɔɔ mi le, jee mi eŋɔɔ, shi moŋ mɔ ni tsu mi leŋ. Mat. 10,40.

³⁸Shi Yohane here le nɔ ekee: Tsɔɔlɔ, wɔna mɔ ko ni ke ogbei fāa daimonioi, ni wɔtsi le gbɛ, ejaake enyieɛɛ wɔsɛɛ. 4 Mose 11,27. 28.

³⁹Shi Yesu kɛɛ: Nyekatsia le gbe; ejaake *mɔ ko be ni eke migbei aaatsu hewale nitsumɔ ko ni eenye mihe efɔŋ ewie oya. *1 Kor. 12,3.

⁴⁰Ejaake mɔ ni etee shi ewoo wɔ le, efata wɔhe. *Mat. 12,30.*

⁴¹Ejaake mɔ fɛɛ mɔ ni aahã nye nu kpulu kome nyenu ye migbei nɔ, ake ni Kristo nii ji nye hewɔ le, lɛlɛŋ, miikɛɛ nye ake, enyɔmɔwo eŋmeŋ le. *Mat 10,42.*

⁴²Ni mɔ ni aaatɔtɔ meɪ bibii nɛɛ ni heɔ minɔ yeɔ le atɛŋ mɔ kome nane le, faŋ nɔ ni aŋɔ wie ako ekue, ni ayashe le afɔ ŋshɔŋ.

⁴³Ni ke onine miitɔtɔ onane le, foo; faŋ nɔ ni okɛɛ nine kome bote wala mli fe nɔ ni okɛɛ niji enyɔ atee gehena mli, ye la ni gbooo le mli le *Mat. 5,30.*

⁴⁴[he ni amɛgɔgɔmi le gbooo, ni amɛla le hu ahãaa egbo le]. *Yes. 66,24.*

⁴⁵Ni ke onane miitɔtɔ onane le, foo; faŋ nɔ ni okɛɛ nane kome bote wala mli fe nɔ ni ohie naji enyɔ ni aaashe o afɔ gehena mli, ye la ni gbooo le mli le

⁴⁶[he ni amɛgɔgɔmi le gbooo, ni amɛla le hu ahãaa egbo le]. *K. 44.*

⁴⁷Ni ke ohinmei miitɔtɔ onane le, fã oshe ofɔ; faŋ nɔ ni okɛɛ hinmei kome bote Nyɔŋmɔ Maŋtseyeli le mli fe nɔ ni ohie hinmei enyɔ ni

aaashe o afɔ la gehena le mli le, *Mat 5,23.*

⁴⁸he ni amɛgɔgɔmi le gbooo, ni ni amɛla le hu ahãaa egbo le. *K. 44. 46.*

⁴⁹Ejaake mɔ fɛɛ mɔ le, ake la aaawo le ŋoo, ni *afɔle fɛɛ afɔle hu, ŋoo aaawo le. *3 *Mose 2,18.*

⁵⁰Nɔ ko kpakpa ji ŋoo; shi keji ŋoo naanu gbo le, meni nyekaaawo le ŋoo dɔŋŋ? Nyehãa ŋoo ahia nyemli, ni nyehia shi ye hejɔle mli ye nyeten! *Mat. 5,13. Luk. 14,34. Kol. 4,6.*

Yitso 10

(10,1-12. *Mat 19,1-9.*)

¹Ni ete shi keje jei ni *eyiŋ etee Yudea niaan, ke Yordan sɛɛgbe. Ni meɪ pii babua amɛhe naa ekoŋŋ ye ehewɔ, ni etsɔɔ amɛ nii ekoŋŋ, taake bɔ ni efɔɔ feemɔ le. *9,33.

²Ni Farisifoi le ba eŋɔ amɛbabi le ake: Ani nuu ye hegbe ake eshwieɔ eŋa? amekemiitɔ enaa.

³Shi ehɛre nɔ ekɛɛ amɛ ake: Mɛɛ kitã Mose wo nye?

⁴Ni amekɛɛ: Mose hã hegbe ake aŋma shwiemɔ wolo ni ashwie le. *5 Mose 24,1. Mat. 5,31. 32.*

⁵Ni Yesu here nɔ ni ekɛɛ amɛ ake: Nyetsuiwale hewɔ eŋma neke kitã ehã nye;

⁶ shi keje jeḡbɔɔ shishijee leḡ le, nuu ke yoo Nyɔḡmɔ bɔ amɛ. *1 Mose 1,27.*

⁷ Enɛ hewɔ le nuu aaashi etse ke enye, ni eekpete eḡa he; *1 Mose 2,24.*

⁸ ni ameyi enyɔ le fɛɛ amɛaatsɔ heloo kome; bele agbene amɛjeeɛ mei enyɔ dɔḡḡ, shi moḡ heloo komeḡ;

⁹ no hewɔ le nɔ ni Nyɔḡmɔ eḡɔ-tsa le, gbɔmɔ akagbla mli.

¹⁰ Ni beni ameyɔɔ shiã le, ekaselɔi le bi le ekoḡḡ ye nakai sane le nɔḡḡ hewɔ.

¹¹ Ni ekee amɛ ake: Mɔ fɛɛ mɔ ni shwieɔ eḡa ni eyawɛɔ mɔ kroko le, eje esɛɛ efite gblã. *Luk 16,18.*

¹² Ni keji yoo shwie ewu ni eyagbã mɔ kroko le, efite gblã.

(13-16. Mat 19,13-15. Luk. 18,15-17.)

¹³ Ni amɛke gbekɛbii bibii ba eḡɔɔ, koni etra amɛhe; shi ekaselɔi le nyafii mei ni hole amɛ keba le.

¹⁴ Shi beni Yesu naa le, edɔ le, ni ekee amɛ ake: Nyehãa gbekɛbii le abaa miḡɔɔ, ni nyekatsia amɛ gbe; ejaake menɛɛmei anɔ ji Nyɔḡmɔ Maḡtseyeli le.

¹⁵ Leɛleḡ, miikɛɛ nye ake: Mɔ fɛɛ mɔ ni hee Nyɔḡmɔ Maḡtseyeli le tamɔ gbekɛ bibioo le, eboteḡ mli kwraa. *Mat 18,3.*

¹⁶ Ni eloo amɛ atuu, ni eḡɔ eniji eshwie amenɔ, ni ejɔɔ amɛ. *9,36.*

(17-31. Mat 19,16-30. Luk. 18,18-30.)

¹⁷ Ni beni eje kpo eyaa gbɛ le nɔ le, mɔ ko hiɛ foi kebanina le ni ebakula ehie, ni ebi le ake: Tsɔɔɔ kpakpa, meni mafɛɛ ni mana naano wala?

¹⁸ Ni Yesu keɛ le ake: Mɛɛba otseɔ mi mɔ kpakpa? Mɔ kpakpa ko be ake ja Nyɔḡmɔ kome kekɛ.

¹⁹ Nto ole kitãi le: *Kaafite gblã, kaagbe gbɔmɔ, kaaju, kaaye amale odase, kaashishiu mɔ; wo otse ke onye! **2 Mose 20,12-17.*

²⁰ Shi ehɛɛ nɔ ekee le ake: Tsɔ le, miye enɛɛmei fɛɛ nɔ keje miblahiiḡ.

²¹ Ni Yesu kwe le ni esumɔle, ni ekee le ake: Eshwe o nɔ kome: yaa ni oyahɔɔ nii fɛɛ ni oyɔɔ, ni oḡɔ hã ohiafoi, ni ooona jwetri ye ḡwei; ni *owo seḡmɔtso le ni oba obanyie misɛɛ. **8.34. Mat. 10,38.*

²² Shi efɛɛ yɔɔ ye nakai wiemɔ le hewɔ, ni eyiḡ etee ke dɔle, ejaake eye nii babaoo.

²³ Ni Yesu kwe ehewɔ kekpe ni ekee ekaselɔi le ake: Nto nyena bɔni ewa hã niiatsemei ake amɛabote Nyɔḡmɔ Maḡtseyeli le mli!

²⁴ Ni kaselɔi le ahe jɔ amɛhe ye ewiemɔi le ahewɔ. Shi Yesu here nɔ ekoḡḡ ni ekee amɛ ake: Bii, nto nyena bɔ ni ewa hã *mei ni ḡɔɔ amehie amefɔɔ nii nɔ le ake

ameaabote Nyɔŋmɔ Maŋtseyeli le mli! *Lal. 62,11. 1 Tim. 6,17.

²⁵Ejraaa hāaa yoma ake eeetsɔ abui hiŋmei mli, tamɔ bɔni jraa hā niatse ake eebote Nyɔŋmɔ Maŋtseyeli le mli le.

²⁶Ni amena kpe amehe naakpa ni amekɛɛ le ake: Bele namɔ yiwala aaanye ahere mɔ?

²⁷Ni Yesu kwe amehie ni ekee: Gbɔmei agbefaŋ le anyeŋ ene afee, shi Nyɔŋmɔ gbefaŋ le aaanye; ejaake aaanye nii fiaa afee ye Nyɔŋmɔ gbefaŋ.

²⁸Ni Petro bɔi le kɛemɔ ake: Naa, wɔ le wɔshi nii fiaa ni wɔbanyie oseɛ.

²⁹Yesu kɛɛ: Lɛɛɛŋ, miikɛɛ nye ake: Mɔ ko be ni eshi shīa loo nyemimeihii loo nyemimeiyei loo tse loo nye loo ŋa loo bii loo abɔɔi ye mi ke sanekpakpa le hewɔ,

³⁰ni enaŋ shīai ke nyemimeihii ke nyemimeiyei ke nyemei ke bii ke abɔɔi toi oha ye bee nɛɛ bee nɛɛ mli beebe, ke yiwale hu, ni jeŋ ni baaba leŋ hu eeena naanɔ wala.

³¹Shi kleŋkleŋbii pii aaatsɔmɔ sɛekpelɔi, ni sɛekpelɔi aaatsɔmɔ kleŋkleŋbii.

(32-34. Mat. 20,17-19 Luk. 18,31-34.)

³²Ni amenyie gbe kemiiya Yerusalem; ni Yesu nyie amehie, ni amehe ejɔ amehe, ni amenyie

eseɛ ni amemiishe gbeyei. Ni eŋɔ mei nyɔŋma ke enyɔ le ekoŋŋ ketee afā, ni ebɔi ame *nɔ ni baaba enɔ le kɛemɔ ake: *9,31.

³³Naa, wɔmiiya Yerusalem, ni aanaŋ gbɔmɔ bi le awo osɔfonukpai le ke wolonmāɔi le adeŋ, ni ameaabu gbele fɔ, ni ameaanaŋ le amehā wɔŋjalɔi le;

³⁴ni ameaaye ehe feo, ni ameke kplebi aaayi le, ni ameaafɛ lajɔ ameaashwie ehe, ni amɛgbe le; ni enɔ gbɔi eɛ le eeete shi ekoŋŋ.

(35-45. Mat. 20,20-28.)

³⁵Ni Yakobo ke Yohane, Zebedeo bii le, ba eŋɔ amɛbakɛɛ: Tsɔɔɔ, wɔmiiisumɔ ake, nɔ ni wɔbaaba o nɛɛ, ofee ohā wɔ.

³⁶Ni ekee ame ake: Meni nyɛsumɔ ake mifɛe mihā nye?

³⁷Ni amekɛɛ le ake: Hā wɔ hegbe koni wɔteŋ mɔ kome ata oninejuro nɔ ni mɔ kome hu ata obɛku nɔ ye onumnyam le mli.

³⁸Shi Yesu kɛɛ ame ake: Nyɛlee nɔ ni nyɛbiɔ le; ani nyɛaanye *kpulu ni mibanu le nyɛnu, aloo nyɛaanye ni ake †mibaptisimɔ le abaptisi nye? *14,36. †Luk. 12.50.

³⁹Ni amekɛɛ le ake: Wɔɔnyɛ. Shi Yesu kɛɛ ame ake: *Kpulu ni mibana le, nyɛaanu, ni bap̄tisimɔ ni akaabaptisi mi le, akaabaptisi nye moŋ; *Bɔf. 12,2. Kpoj. 1,9.

⁴⁰shì mininejurɔ kɛ mibɛku nɔ tramɔ lɛ jee minɔŋ ni miŋɔhãa, shì moŋ mɛi ni asaa ato lɛ anɔŋ.

⁴¹Ni benì mɛi nyɔŋma lɛ nu lɛ, amemli bɔi Yakobo kɛ Yohane lawoo.

⁴²Shì Yesu tse amɛ kɛba eŋɔɔ, ni ekɛɛ amɛ akɛ: Nyele akɛ mɛi ni abuo amɛ maji lɛ anɔyelɔi lɛ yeɔ amɛnɔ nuntsɔ, ni amɛteŋ agboi lɛ ye amɛnɔ hewalɛ. *Luk. 22,25-27.*

⁴³Shì nye lɛ, ebe nye nakai; shì moŋ mɔ fɛɛ mɔ ni taoɔ agbo atsɔ ye nyeteŋ lɛ, eeetsɔ mɔ ni aaasumɔ nye; 9,35.

⁴⁴ni mɔ ni taoɔ nyeteŋ onukpa atsɔ lɛ, eeetsɔ mɛi lɛ fɛɛ tsulɔ,

⁴⁵Ejaake gbɔmɔ bi lɛ hu baaa koni asɔmɔ lɛ; shì sɔɔmɔ moŋ eba, koni eŋɔ esusuma ehã ye mɛi pii akpɔmɔ hewɔ.

(46-52. Mat. 20,29-34.

Luk. 18,35-45.)

⁴⁶Ni amɛshe Yeriko. Ni benì ekɛ ekaselɔi lɛ kɛ asafo yuu jɛ Yeriko amɛyaa lɛ, Bartimeo, shwilafɔ lɛ, ni jì Timeo bi lɛ, ta gbɛjegbɛ lɛ toi eesisɛ.

⁴⁷Ni benì enu akɛ Yesu Nazarenyo lɛŋ lɛ, ebɔi blɔmɔ ni

ekɛɛ: Yesu, David bi, naa mi mɔbɔ!

⁴⁸Ni mɛi pii fãmɔ lɛ akɛ ebu enaa. Shì eblɔ babao moŋ fe tsutsu lɛ akɛ: David bi, naa mi mɔbɔ!

⁴⁹Ni Yesu wa damɔ shì, ni ekɛɛ: Nyɛtsea lɛ kɛbaa! Ni amɛtse shwilafɔ lɛ ni amekɛɛ lɛ akɛ: Na tsui, tee shì, eetse o!

⁵⁰Ni eshe etade lɛ efɔ, ni ete shì ni eba Yesu ŋɔɔ.

⁵¹Ni Yesu kɛɛ lɛ akɛ: Meni otao akɛ mifɛe mihã o? Ni shwilafɔ lɛ kɛɛ lɛ akɛ: Rabuni, akɛ mana nii.

⁵²Ni Yesu kɛɛ lɛ akɛ: Yaa, ohemɔkeyeli lɛ etsa o. Ni amrɔ lɛ nɔŋŋ lɛ ena nii, ni enyie esɛɛ ye gbɛ lɛ nɔ.

Yitso 11

(11,1-10. Mat. 21,1-9. Luk.

19,29-38. Yoh. 12,12-16.)

¹Ni benì amɛkɛɛ amɛberŋkɛɔ Yerusalem ni amɛshe Betfage kɛ Betania ye Mugɔŋ lɛ he lɛ, etsu ekaselɔi lɛ atɛŋ mɛi enyɔ

²ni ekɛɛ amɛ akɛ: Nyɛyaa akrowa ni tua nyehie lɛ mli, ni jei ni

nyeaashe pe le nyeaana tejibi ni aḡmɔ le shi, ni mɔ ko mɔ ko tako enɔ dā; nyefenea le kebaa.

³Ni keji mɔ ko kee nye ake: Meni nyefeo nee? le, nyekaa ake: Ehe miihia Nuḡtsɔ le; shi etsen ni ake le aaba ekonɲ. 14,14.

⁴Shi ametee ni ameyana tejibi le ni aḡmɔ le shi ye agbo naa ye blohu leɲ, ni amefene le.

⁵Ni mei ni damɔ jei le atenɲ mei komɛi kee ame ake: Meni nyefeneɔ tejibi le nyeyafee?

⁶Ni amekɛɛ ame bɔ ni Yesu kee ame le, ni amɛɲme ame gbɛ.

⁷Ni amekɛ tejibi le ba Yesu ḡɔɔ, ni amɛḡɔɔ ametadei ameshwie enɔ, ni eho eta enɔ.

⁸Ni mei pii ḡɔɔ ametadei amehahaa gbɛ le nɔ; ni mei komɛi hu flo tsei aniji ni amɛḡɔshwie gbɛ le nɔ.

⁹Ni mei ni nyie hie ke mei ni nyie see le blo amekɛ: Hosiana! “ajɔɔ mɔ ni baa ye Nuḡtsɔ le gbɛi anɔ le!” *Lal. 118,25. 26.*

¹⁰Ajɔɔ wɔtse David Maḡtseyeli ni baa ye Nuḡtsɔ le gbɛi nɔ le! Hosiana ye ḡwei flooflo!

(11-24. *Mat. 21,12-22. Luk 19,45-48.*)

¹¹Ni ebote Yerusalem ni etee sɔlemɔwe le; ni beni ekwe jei nibii fɛɛ kekpe ni she gbɛke le, eje jei, ni eke mei nyɔḡma ke enyɔ le tee Betania.

¹²Ni jetsrenɔ, beni amɛje Betania amɛbaa le, hɔmɔ ye le.

¹³Ni ena agbāmitso ko ye shɔḡḡ ni bai yɔɔ yi, ni etee eyakwe ake aleenɔ eeena nɔ ko ye nɔ lo. Ni beni eshe he le, enaaa nɔ ko ake ja bai sɔḡḡ, ejaake agbāmiwoobe sheko.

¹⁴Ni yaje Yesu naa le ekɛɛ: Agbenɛ mɔ ko yen onɔ yibii dɔḡḡ keaatee naanɔ! Ni ekasɛbi le nu. *K. 20.*

¹⁵Ni ameshe Yerusalem, Ni Yesu tee sɔlemɔwe le, ni ebɔi mei ni hɔɔ nii ke mei ni heɔ le shwiemɔ ye sɔlemɔwe le, ni ebutu shikatsakɛbi le akplɔi le ke mei ni hɔɔ okpoi le aseii le;

¹⁶ni ḡmɛɛ gbɛ ake mɔ ko atere nɔ ko ketsɔ sɔlemɔwe le.

¹⁷Ni etsɔɔ ame ake: Ani aḡmako ake: **“Aaatse miwe le jeḡmaji fɛɛ a-Sɔlemɔwe”?* shi nye le ḡnyekɛfee *“ojotswalɔi abu”!* **Yes. 56,7. ḡ7,11.*

¹⁸Ni osɔfonukpai le ke woloḡmāɔbi le nu, ni amɛtao bɔni amɛaafɛe ni amɛkpātā ehie; shi amɛmiishe le gbeyei, ejaake asafo le fɛɛ naa kpeɔ amɛhe ye enitsɔɔmɔ le hewɔ.

¹⁹Shi ke she gbɛke le, ejeɔ maḡ leɲ.

²⁰Ni leebi maanɲkpa, beni amɛhoɔ le, amɛna ake agbāmitso le enlā ke eshishifā fɛɛ. *K. 14.*

²¹Ni Petro kai, ni ekɛɛ le ake: Rabi, naa, agbāmitso le ni olomɔ le enlā!

²²Ni Yesu here nɔ ni ekɛɛ amɛ ake: Nyɛhea Nyɔḡmɔ nyeyea!

²³ Ejaake læleŋ, miikæe nye ake: *Mɔ ni aaakee gɔŋ nɛe ake: Fã ni oyagbee ŋshɔŋ! ni ejeeɛ ŋwane ye etsui mli, shi moŋ eheɔ eyeɔ ake nɔ ni ekæe le afee le, afee nɔ ni ekæe le f̄ɛe ahã le. *Mat. 17,20.

²⁴ No hewɔ le miikæe nye ake: *Nii abɔ f̄ɛe ni nyekpaa he fai ye nyesɔlemɔ mli le, nyeha nyeyea ake nyeaana, ni aaŋɔhã nye. *Mat. 7,7. Yoh. 14,13.

²⁵ Ni be f̄ɛe be ni nyedamɔ shi nyesɔleɔ le, ke nyekæ mɔ ko ye sane ko le nyehɔ faa le, koni nyehwei-Tse le hu aŋɔ nyetɔmɔi le afa nye. Mat. 5,28.

²⁶ [Shi ke *nye le nyehɔ faa le, nye-tse ni yɔɔ ŋwei le hu ehɔŋ nyetɔmɔi le efaŋ.] *Mat. 6,14. 15.

(27-33. Mat. 21,23-27. Luk. 20.1-8.)

²⁷ Ni amɛba Yerusalem ekohɔ. Ni beni enyie sɔlemɔwe le, osɔfonukpai le ke wolonmãlɔi le ke onukpai le ba ehɔɔ

²⁸ ni amɛbakæe le ake: Mɛe hegbe oyɔɔ hewɔ ofeɔ neke nibii nɛe? ni namɔ hao neke hegbe nɛe ni okefeɔ neke nibii nɛe?

²⁹ Shi Yesu here nɔ ni ekæe amɛ ake: Mi hu mabi nye sane kome ni nyehã mi hetoo, koni mi hu matsɔɔ nye nɔ hegbe ni mikefeɔ nii nɛe.

³⁰ Yohane baptisimɔ le, ŋwei eje, loo gbɔmei adɛŋ eje? Nyehãa mi hetoo!

³¹ Ni amɛ sɔŋŋ amekæ amehɛ yiyi ake: Keji wɔkæe ake eje ŋwei le, eekæe wɔ ake: Mɛe hewɔ ni nyehɛee le nyeyeee mɔ?

³² Ni keji wɔkæe ake eje gbɔmei adɛŋ le, — amɛmiishe maŋ le gbeyei: ejaake mɛi f̄ɛe buɔ Yohane gbalɔ læleŋ.

³³ Ni amehere nɔ amekæ Yesu ake: Wɔleee. Ni Yesu here nɔ ni ekæe amɛ ake: Bele mi hu mitsɔɔ nye nɔ hegbe ni miyɔɔ hewɔ ni mifeɔ neke nibii nɛe mɔ.

Yitso 12

(12,1-11. Mat. 21,33-46.

Luk. 20,9-19.)

¹ Ni Yesu ke amɛ bõi wiemɔ ye abebuai amlɔi ake: Nuu ko fee *waintrom, ni efo afabaŋ ewo he,

ni etsa wainbu ye mli, ni etswa mḥō; ni ekehā hulḥi apaayeli, ni edom. *Yes. 5,1. 2.

²Ni beni she bee le, etsu tsulo ko ketee hulḥi le aḥḥ, koni eyaḥḥ waintrom le mli yibii le eko ye hulḥi le adenḥ keba.

³Shi amē le amemḥ le ni ameyi le, ni ameshwie le eflo.

⁴Asaḥ etsu tsulo kroko hu ketee amehḥḥ, ni ametswia le tei ni amejwrajwraa eyi, ni ameshwie le ke hiegble.

⁵Ni asaḥ etsu mḥ kroko ekoḥḥ, ni le le amegbe le; ke mei krokomei pii hu, ni ameyiyii mei komei, ni amegbegbee mei komei.

⁶Agbene eye binuu kome ni esumḥḥ, ni naagbee le etsu le hu amehḥḥ ekē: Ame hie aaasḥ mibi le.

⁷Shi neke okwaafoi nee keeke amehē ake: Niyelo le ne; nyebaa ni nyehāa wḥgbea le, ni egboshinii le atsḥ wḥḥ!

⁸Ni amemḥ le ni amegbe le, ni *amewo le ye waintrom le mli ameshe amēfḥ. *Heb. 13,12.

⁹No hewḥ le te waintrom tse le aaafee tēḥḥ? Eeēba ebakpātā neke okwaafoi nee ahie, ni eehḥḥ waintrom le ehā mei krokomei apaayeli.

¹⁰Ani nyekaneko neke ḥmale nee: “Te le ni tsutswalḥi le she fḥ le, no nḥḥḥ etsḥ koḥḥ; Lal. 118,22. 23.

¹¹Nunḥḥḥ le deḥ ene je ni eye naakpēe ye wḥḥḥmeiian?”

¹²Ni amemiitao le amemḥ, shi amemiishe asafo le gbeyei; ejaake amele ake amehewḥ eba neke abe nee. Ni ameshi le ametee.

(13-17. Mat 22,15-22. Luk. 20,20-26.)

¹³Ni ametsu Farisifoi le ke *Herodebii le ateh mei komei keba ehḥḥ, koni amebamḥ enaa enyḥḥ ye wiemḥ mli. *3,6.

¹⁴Shi beni amēba le, amekēe le ake: Tsḥḥḥ, wḥle ake anḥkwafō jio, ni okpaaa gbḥmei amlī; ejaake okwēe gbḥmei ahieh tsei anḥ, shi moḥ otsḥ Nyḥḥḥḥ gbē le ye anḥkwale mli: Ani eja ake atsḥḥ onia ahāa Kaisare, aloo ejaaa? Wḥhā, loo wḥkahā?

¹⁵Shi ni eyoo amesatofeemḥ le, ekēe amē ake: Mēeba nyetsḥḥ minaa? Nyeke denario le abaa, ni makwea.

¹⁶Ni amēkeba. Ni ekēe amē ake: Namḥ mfoniri ke nḥḥmā le ne? Ni amekēe le ake; Kaisare nḥḥ.

¹⁷Ni Yesu here nḥ ni ekēe amē ake: Nyehḥḥa *Kaisare nii nyehāa Kaisare, ni nyehḥḥa Nyḥḥḥḥ nii nyehāa Nyḥḥḥḥ. Ni amehie fee amē yaa ye ehewḥ. *Rom. 13,7.

(18-27. Mat 22,23-33. Luk. 20,27-38.)

¹⁸Ni Sadukifoi ni keḥ ake gbōhiiashitee ko be le hu ba ehḥḥ, ni amebabi le ake:

¹⁹Tsḥḥḥ, Mose *ḥmaa hā wḥ ake: “Ke mḥ ko nyemi gbo, ni eshi ehḥ, ni eshiii bii le, enyemi le aḥḥ ehḥ

le, ni ewo shwiei ehã enyemi le.”

**5 Mose 25,5. 6.*

²⁰Agbene nyemimeï kpawo hi shi; ni onukpa le wie yoo, ni beni egbo le, eshiii bi;

²¹ni mɔ ni ji enyɔ le hu ŋɔ le, ni egbo, ni le hu eshiii bi ko ye esee; ni mɔ ni ji etẽ le hu nakai nɔŋŋ.

²²Ni mei kpawo le fee ke le hi shi, ni ameshiii bii ye amesee. Ni ame fee amesee le yoo le hu bagbo.

²³Bele gbohiiashitee le mli, beni ameaatee shi le, ameteŋ namɔ ŋa eeetsɔ, ejaake mei kpawo le fee ywe le?

²⁴Ni Yesu here nɔ ni ekee ame ake: Ani jeee ŋmalei le ke Nyɔŋmɔ hewale le ni nyeleee le hewo nyetɔɔ nee?

²⁵Ejaake beni ameaatee shi keaaje gbohii aten le, ameyweŋ yei, ni asan amegbãŋ; shi moŋ ameaatamɔ ŋwei bɔfoi.

²⁶Shi gbohii le, akeni ameteɔ shi ekoŋŋ le, ani nyekaneko ye **Mose wolo le mli, ye ŋmeitso le he, bɔni Nyɔŋmɔ kee le ake: “Mi le, Abraham Nyɔŋmɔ ke Isak Nyɔŋmɔ ke Yakob Nyɔŋmɔ ji mi” le? *2 Mose 3,2. 6.*

²⁷Nyɔŋmɔ jeee gbohii a-Nyɔŋmɔ, shi hiekãalci moŋ a-Nyɔŋmɔ ji le. No hewɔ le nyemiitɔ babao.

(28-34. Mat. 22,34-40. Luk.

20,39. 40. Luk. 10,25-28.)

²⁸Ni woloŋmãlci le aten mɔ kome ni nu ake amemiibibii sane

le hu ba, ni beni ena ake ehã ame hetoo jogbanŋ le, ebi le ake: Te nɔ ni ji kitãi le aten klenklen nɔŋ?

²⁹Shi Yesu here le nɔ ake: Kitãi le fee aten klenklen nɔ ji ene: **“Bo toi, Israel! Nuntsɔ, wɔ-Nyɔŋmɔ le, Nuntsɔ kome ni; *5 Mose 6,4. 5.*

³⁰ni suɔmɔ Nuntsɔ o-Nyɔŋmɔ le ke otsui fee ke osusuma fee ke ojweŋmɔ fee ke onyemɔ fee!” Ene ji klenklen kitã.

³¹Ni nɔ ni ji enyɔ le tamɔ no: **“Suɔmɔ onaanyo tamɔ bɔni osumɔ bo dieŋtse ohe.” Kitã ko be ni fe enemei. *3 Mose 19,18.*

³²Ni woloŋmalɔ le kee le ake: Ojogbanŋ, tsɔɔlɔ! anɔkwale okee ake Nyɔŋmɔ kome pe ye, ni Nyɔŋmɔ ko be, ja le keke le;

³³ni le suɔmɔ keje tsui fee ke nilee fee ke susuma fee ke nyemɔ fee mli, ke naanyo suɔmɔ tamɔ bɔni mɔ sumɔ le dieŋtse ehe le, **efe shãa afɔlei ke afɔlei fee. *1 Sam. 15,22.*

³⁴Ni beni Yesu na ake eto bee ye nilee naa le, ekee le ake: **Oke Nyɔŋmɔ Maŋtseyeli le ten jekese. Ni mɔ ko mɔ ko ekaa le sane ko bimɔ doŋŋ. *Bɔf. 26,27-29. (35-37. Mat. 22,41-46 Luk. 20,41-44.)*

³⁵Ni beni Yesu tsɔɔ nii ye solemowe le, ewo enaa nɔ ni ekee: Te tenŋ ni woloŋmãlci le keɔ ake Kristo le David biŋ le?

³⁶Ejaake **David dieŋtse kee ŋye Mumɔ Krɔŋkrɔŋ le naa ake: “Nuntsɔ le kee mi-Nuntsɔ le ake: Ta mininejurɔ nɔ keyashi beyino ni maŋɔ ohenyelci mafee*

onaneshishi maanoo!” *Lal. 110,1.
†2 Sam 23,2.

³⁷Ke David diengtse tseɔ le Nuntsɔ le, te tenɔ ni eji ebi mɔ?

(38-40. Mat. 23,1-39. Luk. 20,45-47.)

³⁸Ni mei babao bo le toi ke miishɛɛ. Ni ekɛɛ amɛ ye enitsɔɔmɔ le mli akɛ: Nyehie ahia nyehie nɔ ye woloŋmālɔi le ahewɔ, mei ni sumɔɔ atadei wuyaa woo ke nyiemɔ, ke jra nɔ ŋamɔi,

³⁹ke onukpai ashitramɔhei ye kpeehei le, ke okplɔ yitso tamɔ ye niyenii ashi;

⁴⁰mei ni mīio yei okulafoi ashīai, ni lakpatoo hewɔ le amesɔleɔ sɔlemɔi kakadāji: menɛɛmei afɔbuu le aaafe nine!

(41-44. Luk 21,1-4.)

⁴¹Ni Yesu yata *shikatoohɛ le ŋlenɔ ni ekwɛɔ bɔni mei le ŋɔɔ shika woɔ shikatoohɛ le mli. Ni niiatsemɛi pii ŋɔɔ babao woɔ mli.
*2 Marj 12,10.

⁴²Ni yoo kulafo ohiafo ko hu ba, ni eke leptoi enyɔ ni naa shio tsaakpoo bawo mli.

⁴³Ni etse ekaselɔi le kɛba ni ekɛɛ amɛ akɛ: Leɛɛɛɛ, miikɛɛ nyɛ akɛ: Neke kulafo ohiafo nɛɛ ke pii ewo mli fe mei fɛɛ ni ke eko ebawo shikatoohɛ le mli le.

⁴⁴Ejaake mei le fɛɛ le, nɔ ni amena ni eteke nɔ le eko amɛkebawo mli; shi mɔne le, nɔ ni eyɔɔ ye ehīa mli ni ekɛɛɔ ehe le fɛɛ ekɛbawo mli nɛɛ. 2 Kor. 8,12.

Yitso 13

(13. Mat 24. Luk. 21,5-36.)

¹Ni beni eje kpo ye sɔlemɔwe le, ekaselɔi le atɛɔ mɔ kome kɛɛ le akɛ: Tsɔɔɔ, kwɛ tei kome kome ke tsui kome kome!

²Ni Yesu here nɔ ni ekɛɛ le akɛ: Oona nɛkɛ tsui kpetɛɔkplei nɛɛ? Ashiɔ tɛ kome ye ekroko nɔ ni atsiɔ atswaɔ shi.

³Ni beni eta shi ye Mugɔɔɔ le nɔ ye sɔlemɔwe le ŋlenɔ le, Petro ke Yakobo ke Yohane ke Andrea bi le ye afā akɛ:

⁴Tsɔɔmɔ wɔ be mli ni afee nii nɛɛ, ke be mli ni nii nɛɛ fɛɛ kwa aaaba mli le he okadi.

⁵Ni Yesu here amɛ nɔ ni ebɔi kɛɛmɔ akɛ: Nyɛkwea jogbaɔɔ koni mɔ ko akalaka nyɛ.

⁶Ejaake mei pii aaaba ye migbei anɔ, ni amɛaakɛɛ akɛ: Miɔ! ni amɛaalaka mei pii.

⁷Shi ke nyenu tai ke tai asaji ahe le, nyɛkahaoa; ejaake ja neke nibii nɛɛ ba kɛ moɔ, shi naagbee le sheko.

⁸Shi maɔ aate shi awo maɔ, ni Maɔtseyeli aate shi awo Maɔtseyeli, ni shikpɔɔhosomɔi aaaba ye hei srɔtoi, ni hɔji ke haomɔi aaaba. Eneɛmei ji kɔɔmɔi abɔimɔ.

(9-13. Mat. 10,17-22. Luk. 21,12-17.)

⁹Shi nyɛ le nyɛlea nyehɛ nɔkwemɔ; ejaake amɛaanɔ nyɛ

keaatē gwabɔi amlɪ, ni aaayi nyɛ yɛ kpeehɛi lɛ, ni akɛ nyɛ aadamɔ lumɛi kɛ maŋtsemɛi ahie yɛ mihewɔ, koni akɛ yɛ amɛ odasɛ.

¹⁰ Ni ja ashɛ sanɛkpakpa lɛ atsɔɔ jɛŋmaji fɛɛ dǎ. 16,15

¹¹ Shi kɛ amɛkpla nyɛ ketɛɛ amɛyahǎ lɛ, nyɛkahaoa nyɛhɛ nyɛtoa yɛ nɔ ni nyɛaawie hewɔ, ni asan nyɛkayɛa hɛ ŋkɔmɔ; shi moŋ nɔ ni akɛaahǎ nyɛ yɛ nakai ŋmlɛtswaa lɛ nɔ lɛ, no nyɛwɛia; ejaakɛ jɛɛ nyɛ nyɛwɛiɔ lɛ, shi moŋ Mumɔ Krɔŋkrɔŋ lɛ ni.

¹² Shi nyɛmi aaanɔ nyɛmi ahǎ gbele, ni tɛ hu aaanɔ bi ahǎ; ni bii aaatɛ shi awo amɛfɔlɔi, ni amɛaanɔ amɛ amɛhǎ, ni agbɛ amɛ.

¹³ Ni mɛi fɛɛ aaanyɛnyɛ yɛ migbɛi ahewɔ; shi mɔ ni hiɛɔ mli kɛwulaa shi lɛ, aaahɛɛɛ eyiwala.

¹⁴ Shi kɛ nyɛna *amanɔfɔ nihiinii lɛ ni gbalɔ Daniel wɛ hɛ lɛ akɛ eman hɛ ni esaaa akɛ emaa lɛ (†mɔ ni kaneɔ lɛ hǎ ni eyoo sɛɛ!), no lɛ mɛi ni yɔɔ Yudea lɛ ajo foi aya gɔji lɛ anɔ; *Dan. 9,27. †Dan 12.4. 10.

¹⁵ Ni mɔ ni yɔɔ tsu yitɛŋ lɛ akakplekɛ shi eba shɪa, aloo ni ebote shɪa eyakɔ nɔ ko;

¹⁶ ni mɔ ni yɔɔ ŋmɔshi lɛ ekaku esɛɛ eyakɔ etadɛ,

¹⁷ Shi mihǎ mɛi ni hiɛ musu kɛ mɛi ni hǎa fufɔ yɛ nakai gbii lɛ amlɪ lɛ, kpoo!

¹⁸ Shi nyɛɔlɛa koni nyɛ foijɛɛ lɛ akaba yɛ fɛibe mli!

¹⁹ Shi nakai gbii lɛ amlɪ lɛ *amanɛhulu aaaba ni anako nɔ dǎ

kejɛ jɛŋ ni Nyɔŋmɔ bɔ lɛ shishijɛɛ mli aaahuu kebashi ŋmɛnɛŋmɛnɛ, ni asan anan no dɔŋŋ. *Dan. 12,1.

²⁰ Ni ja Nuŋtsɔ lɛ fo gbii lɛ anɔ, kɛ jɛɛ nakai lɛ, ahɛrɛŋ heloo ko heloo ko yiwala; shi halamɔbii ni ehala lɛ ahewɔ lɛ efo gbii lɛ anɔ.

²¹ Ni no mli lɛ, kejɛ mɔ ko kɛɛ nyɛ akɛ: Naa, Kristo yɛ biɛ! loo: Naa, eyɛ jei! lɛ, nyɛkaheɛ nyɛyɛa.

²² Ejaakɛ amalɛ kristoi kɛ amalɛ gbalɔi aaatɛ shi, ni amɛaatsɔɔ okadii kɛ naakpɛɛnii, koni, kɛɛ aaaho lɛ, amɛlaka halamɔbii lɛ tɛtɛ.

²³ Shi nyɛ lɛ nyɛkwea jogbanŋ; naa, mikɛɛ nyɛ mito.

²⁴ Shi no gbii lɛ amlɪ yɛ neke amanɛhulu nɛɛ sɛɛ lɛ hulu hiɛ aaawo duŋ, ni nyɔŋtsɛrɛ hu kpeŋ,

²⁵ ni ŋwɛi ŋulami lɛ aaatsɛrɛ atswia shi, ni aaahoso hɛwalei ni yɔɔ ŋwɛi lɛ.

²⁶ Kɛkɛ lɛ aaana gbɔmɔ bi lɛ akɛ eeba yɛ atatui lɛ amlɪ kɛ hɛwale kɛ anumnyam babao.

²⁷ Kɛkɛ ni eetsu *ebɔfoi lɛ, ni amɛaabua ehalamɔbii lɛ anaa kɛaajɛ kɔɔyɔi ejwɛ lɛ nɔ, kejɛ shikpɔŋ naagbɛɛhɛ keyashi ŋwɛi naagbɛɛhɛ. *Mat. 13,41.

²⁸ Nyɛkasea agbǎmitso abɛ ni ebua lɛ. Beni eniji lɛ efrɔkɛ ni ebɔi bai fumɔ lɛ, nyɛlɛ akɛ latsaabɛ lɛ eshɛ etǎ.

²⁹ Nakai nɔŋŋ nyɛ hu, beni nyɛaana akɛ neke nii nɛɛ eba mli lɛ, nyɛnaaa nyɛlɛa akɛ eshɛ agboi anaa tɛtɛ etǎ.

³⁰ Læelɛŋ, miikɛɛ nyɛ akɛ: Yɛnɔ nɛɛ hoŋ, akɛ ja nii nɛɛ fɛɛ eba mli dǎ.

³¹ Ŋwei kɛ shikpɔŋ baho aya; shi miwiemɔi lɛ hoŋ eyaŋ.

³² Shi no gbi lɛ kɛ no ŋmlɛtswaa lɛ mɔ ko leee; ŋwei bɔfoi lɛ hu leee, ni bi lɛ tete leee, ja tɛɛ lɛ kome kɛkɛ.

³³ Nyekwɛa jogbanŋ, nyɛshia kpe ni nyɛɔlea; ejaake nyɛleee beyɛnɔ ni bee lɛ shɛɔ.

³⁴ Tamɔ *nuu ko ni edom eshi ewe, ni ehǎ etsuji lɛ hegbe kɛ mɔ fɛɛ mɔ nitsumɔ, ni efa agbonaakwɛlɔ lɛ akɛ ebu. *Mat 25,14. Luk. 19,12.

³⁵ No hewɔ lɛ nyɛsraa; ejaake nyɛleee beyɛnɔ ni shiɛtɛ lɛ baa: ekolɛ gbeke, loo nyɔɔŋ tɛŋ, loo wuɔgbɛɛmɔ, loo leebi; Luk. 12,38.

³⁶ koni ekaba trukaa ebanina nyɛ akɛ nyɛmiiwɔ.

³⁷ Shi nɔ ni mikeɔ nyɛ nɛɛ, mɛi fɛɛ mikeɔ: Nyɛsraa!

Yitso 14

(14,1. 2. Mat. 26,1-6. Luk. 22,1. 2.)

¹ Ni beni eshwɛ gbii enyɔ ni ayeɔ Hehoo kɛ akpiti gbijurɔ lɛ, osɔfonukpai lɛ kɛ wolonmǎlɔi lɛ tao bɔni amɛaafɛɛ ni amɛmɔ lɛ ŋaa mli ni amɛgbɛ lɛ.

² Shi amɛkɛ: Jeeɛ gbijurɔ lɛ nɛɛŋ, koni maŋ lɛ akabu.

(3-9. Mat. 26,6-13. Yoh. 12,1-8.)

³ Ni beni eyɔɔ Betania yɛ Simon, kpitiyelɔ lɛ, we lɛ ni eta niyenii ashi lɛ, yoo ko ni hie alabastro tɔ ni nardo mu ŋmiiŋmi ni jra wa naakpa yɔɔ mli ba; ni ejwa alabastro tɔ lɛ ni efɔsɛ mu lɛ eshwie eyiteŋ.

⁴ Shi mɛi komɛi amlɛ wo la yɛ amɛtɛŋ ni amɛkɛ: Mɛɛ hewɔ ni afite mu lɛ nekɛ nɛɛ?

⁵ Ejaake kulɛ nekɛ mu nɛɛ aaanye ahɔɔ ahe fe denarioi ohai etɛ ni aŋɔ hǎ ohiafoi. Ni amɛwie ehe huhuuu.

⁶ Shi Yesu kɛɛ: Nyɛfɔa lɛ hiemɔ; mɛɛ hewɔ nyɛhaoɔ lɛ? Etsu nitsumɔ fɛɛfɛo ehǎ mi.

⁷ Ejaake *ohiafoi lɛ nyɛkɛ amɛ yɛ daa, ni be fɛɛ be ni nyɛsumɔɔ lɛ nyɛaanye amɛ ejurɔ nyɛfɛɛ; shi mi lɛ, jeeɛ daa mikeɛ nyɛ aahi shi. *5 Mose 15,11.

⁸ Mɔnɛ lɛ, nɔ ni enyɛ efɛɛ nɛɛ; etsɔ hie ebafɔ migbɔmɔtso lɛ mu eto mifuu.

⁹ Læelɛŋ, miikɛɛ nyɛ akɛ: He fɛɛ he ni aaashie sanɛkpakpa nɛɛ yɛ, yɛ je nɛɛŋ fɛɛ lɛ, aaatsi nɔ ni efɛɛ nɛɛ hu tǎ aŋɔkai lɛ

(10. 11. Mat. 26,14-16. Luk 22,3-6.)

¹⁰ Ni Yuda Iskariot, mɛi nyɔŋma kɛ enyɔ lɛ atɛŋ mɔ kome lɛ, yiŋ etɛɛ osɔfonukpai lɛ aŋɔ, koni eyatsɔɔ amɛ esɛɛgbɛ.

¹¹Shi amε le, beni amenu le, amenya, ni amεwo le shi amεto ake amεaahā le shika; ni tao bōni eeefee ni ehā amenine ashe eno ye bee ni sa mli.

(12-16. *Mat. 26,17-19. Luk. 22,7-18.*)

¹²Ni akpiti gbii juji le amlī klēṅklēṅ gbi le nō, beni agbeo Hehoo toobi le, ekaselōi le bi le ake: Nεεgbε osumōo ake woyasaa nii woto ye ni oye Hehoo le?

¹³Ni etsu ekaselōi le atēṅ mei enyo ni ekeε amε ake: Nyeyaa maṅ lēṅ, ni nuu ko ni hiε nukpulu ke nye aakpe; nyenyiea esεε;

¹⁴ni he ni eeeyabote le, nyεkaε jēi shiātse le ake: Tsō le le keε: Nεεgbε gbōiatoohe le ni mike mikaselōi le baye Hehoo le ye mli le yōo? 11.3.

¹⁵Ni eeetsōnyε ṅwei asa kpetēṅkple ko ni awula mli ni asaale, nyεsaaa nii nyetoawo ye jēi.

¹⁶Ni ekaselōi le yiṅ ametee maṅ lēṅ, ni ameyana bōni ekeε amε le, ni amεsaa Hehoo le amεto.

(17-25. *Mat. 26,20-22 Luk. 22,14-23. Yoh 18,21-26.*)

¹⁷Ni beni she gbεke le, eke mei nyōṅma ke enyo le tee jēi.

¹⁸Ni beni ametra shi ameyeo nii le, Yesu keε: Lεelēṅ, miikεε nyε ake: Nyε mei ni nyekemi yeo nii nεε atēṅ mō kome baatsōo misεεgbε.

¹⁹Ni amεbōi ṅkōmōyeli ke le bimō ekomekome ake: Miṅ loo? ni mō ko hu bi le ake: Miṅ lo?

²⁰Ni ehεe nō ekeε amε ake: Nyε mēi nyōṅma ke enyo le atēṅ mō komeṅ, mō nine ni ke minine kpeo ye kā le mli le.

²¹Gbōmō bi le miiya taake bōni aṅma ye ehe le moṅ; shi kpoo hā mō ni tsōo gbōmō bi le sεεgbε le! faṅ nō ni anaaa afō nakai gbōmō le.

²²Ni beni ameyeo nii le, Yesu ke aboloo, ni ejōo nō, ni ekumō mli, ni eṅṅhā amε ni ekeε: Nyεhea, nyeyea, ene ji migbōmōtso le. 1 Kor. 11,23-25.

²³Ni ewo kpulu le, ni eda shi, ni eṅṅhā amε, ni amε fεε amenu eko.

²⁴Ni ekeε amε ake: Ene ji milā ni ji kpāṅmō hee le nō le, ni aṅṅ shwie shi ye mei pii ahewo le.

²⁵Lεelēṅ, miikεε nyε ake minuṅ waitso yibii le eko dōṅṅ keyashi gbi nō ni manu le ehεe ye Nyōṅmō Maṅtseyeli le mli.

(29-31. *Mat. 26,30-35. Luk 22,31-34. 39.*)

²⁶Ni beni amela *yijiēmō lala ko le, amεje kpo amεtee Mugōṅ le he. **Lal. 113-118.*

²⁷Ni Yesu keε amε ake: Nyōṅ nεεṅ le mihe sane bahā nyε fεε nyenane atōtō; ejaake aṅma ake: **“Matswa tookwelo le nō, ni toi le aaagbe ashwā.” *Zak. 13,7.*

²⁸ Shi *kēle mishitee sɛɛ lɛ matsō nyehie keatee Galilea. *16,7.

²⁹ Shi Petro kee lɛ ake: Keji mei lɛ fɛɛ nane aatōtō tete lɛ, mi lɛ minane etōtōŋ.

³⁰ Ni Yesu *kee lɛ ake: Lɛlɛŋ, miikɛɛ o ake: Ŋmɛnɛ nyɔɔŋ nɛɛŋ lɛ wuɔ naŋ agbɛ shii enyɔ ni oookpa ye misɛɛ shii etē. *Yoh. 13,38.

³¹ Shi ewie ekā naa fe tsutsu lɛ ake: Keji gbo mikɛ o aaagbo tete lɛ, mikpaŋ ye osɛɛ! Ni amɛ fɛɛ amɛkɛɛ nakai nɔŋŋ.

(32-42. Mat. 26,36-46.

Luk. 22.40-46.)

³² Ni amɛtee he ko ni atɛɔ jei ake Getsemane, ni ekɛɛ ekaselɔi lɛ ake: Nyetraa biɛ, koni mayasɔle dā. Yoh. 18,1.

³³ Ni eŋɔ Petro ke Yakobo ke Yohane efata ehe, ni ehe bōi kpokpo mɔ ke haomɔ;

³⁴ ni ekɛɛ amɛ ake: *Misusuma were eho ehe keyashi gbele mli po; nyehia biɛ ni nyeshia kpe! *Yoh. 12,27.

³⁵ Ni etee hiɛ fioo, ni eho ebu shi, ni esɔle, koni, keji aaanye aba mli lɛ, ŋmlɛtswaa lɛ aho ehe;

³⁶ ni ekɛɛ: Aba, ataa! onyɛɔ nii fɛɛ ofeɔ; jiɛmɔ *kpulu nɛɛ ye minɔ; shi kēle jeeɛ bɔni mi misumɔɔ, shi moŋ bɔni bo osumɔɔ! *10,38.

³⁷ Ni eba ebana amɛ ake amɛmiiwɔ, ni ekɛɛ Petro ake: Simon, wɔ owɔɔ? onyɛɛ kpe oshi ŋmlɛtswaa kome?

³⁸ Nyeshia kpe ni nyɛsɔle, koni nyekabote kā mli. Mumɔ lɛ miikple moŋ; shi heloo lɛ he waaa.

³⁹ Ni eyiŋ etee ekoŋŋ ni eyasɔle, ni ewie nakai wiɛmɔ lɛ nɔŋŋ.

⁴⁰ Ni bem eku esɛɛ eba lɛ, ena ake amɛwɔ ekoŋŋ; ejaake amɛ hiŋmeii etsii, ni ameleɛɛ nɔ hetoo ni amehāa lɛ.

⁴¹ Ni eba nɔ ni ji shi etē, ni ekɛɛ amɛ ake: Nyɛ lɛ nyɛhe ejo nyɛ ni nyɛwɔɔ nɛɛ? Efa; ŋmlɛtswaa lɛ eshe, naa, aŋɔ gbɔmɔ bi lɛ aaawo eshafeelɔi adɛŋ.

⁴² Nyetea shi nyehāa wɔyaa; naa, mɔ ni baatsōɔ misɛɛgbɛ lɛ eshe shi etā.

(43-54. Mat 26,47-58. Luk.

22,17-55. Yoh. 18,2-18.)

⁴³ Ni amrɔ lɛ nɔŋŋ, beni ewieɔ lolo lɛ, Yuda, mei nyɔŋma ke enyɔ lɛ atɛŋ mɔ kome lɛ, ba ni mei babaoo ni je osɔfonukpai lɛ ke woloŋmālɔi lɛ ke onukpai lɛ aŋɔ lɛ fata ehe, amehie klanɛte ke tsei.

⁴⁴ Shi sɛɛgbetsōɔlɔ lɛ eto amɛ okadi ko ake: Mɔ naa ni mashwɔ lɛ, lɛ ni; nyɛmɔɔ lɛ ni nyekplaa lɛ keyaa shweshweeshwe,

⁴⁵ Ni beni eshe shi nɔŋŋ pɛ ni eba eŋɔɔ ni ekɛɛ: Rabi, Rabi! ni eshwɔ enaa.

⁴⁶ Ni amɛbashwie enɔ ni amɛmɔ lɛ.

⁴⁷ Shi mei ni damɔ jei lɛ atɛŋ mɔ kome gbla eklanɛte, ni eŋɔbā osɔfonukpa lɛ tsulɔ lɛ ni efo etoi.

⁴⁸Ni Yesu fã enaa ni ekɛɛ amɛ ake: Mimɔmɔ nyebaa kɛ klanɛi kɛ tsei tamɔ amɔɔ ojotswalɔ nɛɛ;

⁴⁹daa ni mike nye yɔɔ sɔlemɔwe lɛ ni mitsɔɔ mei anii lɛ, no lɛ nyemɔɔmi; shi beni afee ni ŋmalei lɛ ana aba mli hewɔŋ!

⁵⁰Ni amɛ fɛɛ amɛjo foi ameshi lɛ.

⁵¹Ni oblanyo ko ni eke klala eke eyayaiɔŋ nyie esɛɛ, ni oblahii lɛ mɔ lɛ;

⁵²shi eshi klala lɛ ni ejo foi kɛ ehe yayai.

⁵³Ni amɛkpla Yesu ketee osɔfonukpa lɛ ŋɔɔ; ni osɔfonukpai lɛ kɛ maŋ onukpai lɛ kɛ wolonmãlɔi lɛ fɛɛ naa bakpe shi ye eŋɔɔ.

⁵⁴Ni Petro nyie esɛɛ flɛŋŋ kɛ yabote osɔfonukpa lɛ mɔɔ tee lɛŋ, ni eke tsuji lɛ yatra shi, ni ewere la.

(55-65. *Mat 26,59-68. Luk. 22,63-71. Yoh. 18,19-24.*)

⁵⁵Ni osɔfonukpai lɛ kɛ akuashɔŋ muu lɛ fɛɛ tao Yesu he odase ko ni amɛwo lɛ gbee; shi amɛnaaa eko.

⁵⁶Ejaake mei pii ye ehe amale odase, shi amɛdasei lɛ yee egbo.

⁵⁷Ni mei komei tee shi ni amɛye ehe amale odase amekɛɛ:

⁵⁸Wɔ diɛŋtse wɔnu ni ekɛɛ ake: *Mi lɛ makumɔ sɔlemɔtsu nɛɛ ni ake niji fee lɛ, ni gbii etɛ mli lɛ mãma ekroko ni jee niji akɛfee.

**Yoh. 2,19.*

⁵⁹Shi no tete hu amɛdase lɛ yee egbo.

⁶⁰Ni osɔfonukpa lɛ tee shi damɔ shi ye amɛteŋ, ni ebi Yesu ake: Otooo he eko? Mɛɛ odase mɛnɛɛmei yeɔ ye ohe nɛ?

⁶¹Shi *etswaaa esɛŋ ni etoo he eko. Osɔfonukpa lɛ saa bi lɛ ekonŋ ake: Ani bo ji Kristo, mɔ ni ajɔɔ le bi le loo? *15,5. *Yes 58,7.*

⁶²Ni Yesu kɛɛ: Miŋ; ni nyɛaana gbɔmɔ bi lɛ ake eetá hewalɛ lɛ ninejuro nɔ ni “eeba ye ŋwei atatui lɛ amlɛ.”

⁶³Shi osɔfonukpa lɛ gbɛla etadei ni ekɛɛ: Mɛɛ dasefoi wɔsaa wɔtaoɔ dɔŋŋ?

⁶⁴Nyɛnu emusubɔɔ lɛ; te nyɛjwɛŋɔ tɛŋŋ? Ni amɛ fɛɛ amɛbu lɛ fɔ ake esa gbele. *Yoh. 19,7.*

⁶⁵Ni mei komei bɔi lajɔfɛɛ kɛ ehe shwiemɔ, ni amɛfi ehie ni amɛyi lɛ, ni amekɛɛ lɛ ake: Gbaa! Ni tsuji lɛ gbɛla le mai.

(66-72. *Mat 26,69-75. Luk.*

32,56-62. Yoh. 18,17. 25-27.)

⁶⁶Bele Petro ye shishi lɛ ye mɔɔ tee lɛŋ, ni osɔfonukpa lɛ weyei le atɛŋ mɔ kome ba;

⁶⁷ni beni ena Petro ni ewere la lɛ, ekwɛ lɛ ni ekɛɛ: Te bo hu okɛ Yesu Nazarenyo lɛ yɔɔ?

⁶⁸Shi etso ekɛɛ: Mileee nɔ ni okɛɔ nɛɛ, ni minaaa shishi tete. Ni eje kpo etee koi lɛ shi, kɛkɛ ni wuɔ gbɛ.

⁶⁹Ni oblayoo le na le ekoŋŋ, ni esaa eb̄i mei ni damo jei le keemo ake: Ameteŋ mo kome ne!

⁷⁰Shi etso ekoŋŋ. Ni fee see fioo le mei ni damo jei le kee Petro ekoŋŋ ake: Anokwale mli le, ameteŋ mo kome jio, ejaake Galileanyo jio, ni owiemo hu tamō nakai.

⁷¹Keke le eb̄i loomo ke kitāikāamo ake: Mileee gbomo ni nyewieo ehe nee!

⁷²Ni amro le wuo, gbe no ni ji shi enyo; ni Petro kai wiemo ni *Yesu kee le le ake: Wuō naŋ agbe shii enyo ni oookpa ye misee shii etē. Ni he ni ekai le, efo ahu. *K. 30.

Yitso 15

¹Ni beni je kee etsereō le, osōfonukpai le ke maŋ onukpai le ke woloŋmālōi le ke akuashōŋ muu le fee tee ajina, ni amefi Yesu ni amekpla le ameke le yahā Pilato. *Mat. 27,1. 2. Luk. 22,66; 23,1. Yoh 18,28.*

(15,2-19. Mat. 27,11-30. Luk. 23,2-25. Yoh. 18,29—19,16.)

²Ni Pilato bi le ake: Ani bo ji Yudafoi le amantse le? Ni ehere no ekee le ake: Okee.

³Ni osōfonukpai le flo enaa pii.

⁴Ni Pilato bi le ekoŋŋ ake: Otooo he eko? Kwe onaa soŋŋ ni ameflōo!

⁵Shi Yesu *etoo he eko doŋŋ, ni Pilato hie fee le yaa. *14,61. *Yes. 58,7.*

⁶Shi daa nee ke she gbijuro le no le, enmeo gboklefonyo kome ni amebio le he ehāa ame.

⁷Shi mo ko ye ni atseo Baraba ni awo le niaŋ ke atuatseloi krokomei ni gbe gbomo ye atuatsemo le mli le.

⁸Keke ni asafo le bab̄i blomo ke le faikpamo, ake efee tamō bōni efeo daa le ehā ame.

⁹Shi Pilato here ame no ni ekee: Nyemiisumo ake miŋmeē Yudafoi amantse le he mihā nye lo?

¹⁰Ejaake ele ake hetsēmō naa ni osōfonukpai le mo le hā le. *Yoh. 11,48.*

¹¹Shi osōfonukpai le wo asafo le yiŋ ake amehā enmeē Baraba moŋ he ehā ame.

¹²Ni Pilato saa here no ekee ame ekoŋŋ ake: Bele meni nyetao? ake mifee mo ni nyetseo le Yudafoi amantse le he mo?

¹³Shi ameblo ekoŋŋ amekkee: Seŋmo le!

¹⁴Ni Pilato kee ame ake: Shi mee efōŋ po efee? Shi ameblo fe tsutsu le ake: Seŋmo le!

¹⁵Shi akeni Pilato taoō ake ekpleo ehāa asafo le hewo le,

enmæ Baraba he ehã ame; ni Yesu le, eke kplebi yi le, ni enɔ le ehã ni ayasen le.

¹⁶Ni asraafoi le kpla le ketee kojomɔ mɔ leɲ, ni ametse asrafoi akuu muu le fæ kebakpe.

¹⁷Ni amewo le atade tsuru ko, ni amefee ηmei kekere amɛɲo file.

¹⁸Ni amebɔi le ηamɔ ake: Oshwiee, Yudafoi amantse!

¹⁹Ni amekɛ pamplo tswia eyiten, ni amefe lajɔ ameshwie ehe, ni amekula shi amɛja le.

(20-41. *Mat. 27,31-51. Luk. 23,26-49. Yoh. 19,16-30.*)

²⁰Ni beni ameyeyee ehe feo le, amɛjie atade tsuru le ye ehe, ni amɛɲɔ le diɛntse etadei le amewo le, ni amekpla le ketee, ni ameyasen le.

²¹Ni amenye Simon Kirenenyo ko ni je ηa leɲ hoɔ ni ji Aleksandro ke *Rufo tse le nɔ, ake ewo esɛɲmɔtso le. **Rom. 16,13.*

²²Ni amekpla le ketee he ko ni atseɔ jei Golgota, eshishi ji Yitsoɲoɲohe.

²³Ni *amehã le wain ni ake mire efutuɲ ake enu; shi enuuu. **Lal. 69,22.*

²⁴Ni beni amɛɛɲ le le, amɛja etadei le amli, ni amefɔ nɔ oshiki, nɔ ni mɔ akɔ. *Lal. 22,19.*

²⁵Shi ηmle neehu mli amɛɛɲ le le.

²⁶Ni aɲma sane ni akɛfɔ enɔ le ye eyiten ake: “Yudafoi le amantse le”.

²⁷Ni amɛɛɲ oɲotswalɔi enyɔ amɛfata ehe, mɔ kome ye eninejuro, ni mɔ kome hu ye ebeku.

²⁸Ni *ηmale le ni kee ake: “Ni abu le ashi efɔɲfeelɔi anɔ” le ba mli. **Yes. 53,12.*

²⁹Ni mɛi ni hoɔ le lomɔle, ni amɛhoso amɛyitse ni amekɛ: Ei, *bo ni okumɔɔ sɔlemɔtsu ni osaa omaale gbii etɛ le nee! **14,58.*

³⁰Heremɔ bo diɛntse oyiwala, ni je sɛɲmɔtso le nɔ okpleke shi!

³¹Nakai nɔɲɲ osɔfonukpai le ke wolonmãlɔi le hu ye ehe feo ye amɛɛɲ amekɛ: Ehere mɛi krokomei ayiwala, shi le diɛntse enɔ le enyɛɛ ehere;

³²Kristo, Israel mantse le, aje sɛɲmɔtso le nɔ akpleke shi ko, koni wɔna ni wɔhe wɔye! Ni mɛi ni asɛɲ afata ehe le hu jɛle. *Mat 16,1. 4.*

³³Ni beni she ηmle nyɔɲma ke enyɔ le, duɲ wo ye shikpɔɲ le nɔ fæ keyashi ηmɛji etɛ mli.

³⁴Ni ηmɛji etɛ mli le Yesu bo ke gbee wale ekeɛ: *“Eloi, Eloi, lama Sabaktani?” eshishi ji: “mi-Nyɔɲmɔ, mi-Nyɔɲmɔ, mɛɛba okwami?” **Lal. 22,2.*

³⁵Ni beni mɛi ni damɔ jei le atɛɲ mɛi komɛi nu le, amekɛ: Naa, eetse Elia.

³⁶Ni mɔ ko sha foi ni eyaŋɔ ɲʂɔkotsa etsɔ ashij mli, ni eɲɔma pamplo naa ehã le ake enu ni ekɛɛ: Nyehãa wɔmea, ni wɔ kwe ake Elia aaabajiele lo?

³⁷Ni Yesu bo ke gbee wale ni eɲɔ emumɔ le ehã.

³⁸Ni sɔlemɔtsu leɲ muhɔɔ le mli gba enyɔ keje yitenɲ kebayi shi.

³⁹Shi beni asraafoiohaatse ni damɔ eɲlenɔ le na ake ebo neke ni eɲɔ emumɔ le ehã le, ekɛɛ: Lɛɛleɲ, ake neke gbɔmɔ neɛ Nyɔɲmɔ bi ni!

⁴⁰Ni yei komei hu ye jei ni amɛdamɔ sɛɛ fleɲɲ amɛmiikwe; amɛteɲ mei komei ji Maria Magdalena, ke Maria, Yakobo fioo ke Yose nye le, ke Salomo, *Luk. 8,2 3.*

⁴¹mei ni beni eyɔɔ Galilea ni amɛnyieɔ esɛɛ ni amɛsumɔɔle le, ke yei krokomei pii ni ke le ba Yerusalem le.

(42-47. *Mat. 27,57-61. Luk. 23,60-66. Yoh. 19,33-42.*)

⁴²Ni beni she gbɛke le, akeni eji hesaamɔɔbi ni nyie hejɔɔmɔɔbi le hie hewɔ le,

⁴³Yosef ni je Arimatia, ni ji akuashɔɲnyo ko ni yɔɔ gbe ni le hu ekweɔ Nyɔɲmɔ Maɲtseyeli le gbe le, ba ni eke ekãa yij ketee Pilato ɲɔɔ, ni eyabi Yesu gbonyo le.

⁴⁴Shi Pilato hie fee le yaa ake egbo momo; ni etse asraafoiohaatse le ebi le ake egbo etse lo?

⁴⁵Ni beni enu keje asraafoiohaatse le na le, eɲɔ gbonyo le eke Yosef.

⁴⁶Ni eyahe klala, ni ebajiele kekpleke shi, ni eɲɔɔ klala le eha ehe, ni eɲɔ le eyaɲme gbonyobu ni akpe ye tesaa mli leɲ, ni ekoklo te ekeɲa bu le naa.

⁴⁷Ni Maria Magdalena ke Maria, Yose nye le, yaakwe he ni ake le yaɲme le.

Yitso 16

(16,1-8. *Mat. 28,1-8. Luk. 25,1-11. Yoh 20,1-10.*)

¹Ni beni hejɔɔmɔɔbi le fo mli le, Maria Magdalena ke Yakobo nye Maria ke Salome yahe tsofakɛɲmai, koni amɛba ni amɛkebakpale.

²Ni otsi le kleɲkleɲ gbi le nɔ leebi maɲkpa, beni hulu tee shi le, amɛba bu le naa.

³Ni amɛkeɛkeɛ amɛhe ake: Namɔ aaakoklo te le ye bu le naa ahã wɔ?

⁴Shi beni ameyawo amehie nɔ le, amena ake akoklo te le ketee sɛɛ; ejaake eda naakpa.

⁵Ni beni amɛbote bu le mli le, amena oblanyo ko ta ninejurɔɔgbe, ni ewo atade yeɲ kakadaɲ; ni amehle shi.

⁶Shi ekɛɛ amɛ ake: Nyɛkasea gbeyei! Nyemiitao Yesu Nazarenyo ni asɛɲ le le; ete shi, ebe bie; naa, he ni ake le ɲme ne!

⁷ Shi nyeyaa ni nyeyakpa ekaselɔi le ke Petro, ake etsɔ nyehie kemiiya Galilea; jei nyɛana le ye, taake bɔni ekee nye le. *14,28.*

⁸ Ni ameje kpo oya ni amejo foi keje bu le he, shi hekpokpomɔ ke naakpɛɛ mɔmɔame; ni amekɛɛɛ mɔ ko mɔ ko nɔ ko; ejaake amemiishe gbeyei.

⁹ Shi beni etee shi leebi maankpa ye otsi le klenklen gbi le nɔ le, mɔ tsutsu ni ejie ehe kpo etsɔɔ ji Maria Magdalena, mɔ mli hu ni *efã daimonioi kpawo ye le. **Luk 8,2. Yoh. 20,11-18.*

¹⁰ Ni le etee eyagba mei ni ke le hi shi ni yeo ŋkɔmɔ ni amefo le.

¹¹ Shi ame le, beni amenu ake ehie kã ni ena le le, amehere ameyeee.

¹² Nii nɛɛ asɛɛ le ejie ehe kpo ye su kroko mli etsɔɔ ameterɛ mei enyɔ, beni ameyaa shisheramɔ ye ŋanɔ le. *Luk. 21,13-35.*

¹³ Ni ame hu ameyiɛ ametee ameyakeɛ mei ni eshwe le, shi amehere nomei hu tete ameyeee.

(14-18. Luk. 24,36-49. Yoh 20,19-23.)

¹⁴ Fee sɛɛ le *ejie ehe kpo etsɔɔ mei nyɔŋma ke ekome le diɛntse, beni ametra niyenii ashi le, ni ewie amehie ye he ni amehere ameyeee

ke ametsuiwale le hewɔ, ejaake amehere mei ni na le ye eshitee le sɛɛ le ameyeee. **1 Kor. 15,5.*

¹⁵ Ni ekee ame ake: Nyeyaa je len fee kwa nyeyashiea sanekpakpa le nyetsɔa nɔ fee nɔ ni abɔ le. *Mat 28,18-20.*

¹⁶ Mɔ ni heo yeo ni ebaptisi le, aaahere eyiwala; shi mɔ ni hee yee le, aaabule fɔ. *Bɔf. 2,38.*

¹⁷ Shi okadii ni aanyie mei ni heo yeo le asɛɛ nɛɛ: Migbei anɔ le *ameaafãmɔ daimonioi; †ameaawie wiemoi hei; **Bɔf. 16,18. †Bɔf. 2,4. 11; 10,46.*

¹⁸ *ameahole onufui; ni keji amenu nɔ ko ni gbeɔ mɔ le, efename efɔŋ ko; †ameaŋɔ ameniji ameshwie helatsemɛi anɔ, ni amehere aaawame. **Luk. 10,19. Bɔf. 28,3-6. †Yak. 5,14. 15.*

(19.20. Luk. 24,50-53. Bɔf. 1,4-11.)

¹⁹ Kɛkɛ le beni Nuɔtsɔ Yesu ke ame ewie sɛɛ le, aŋɔ le ketee ŋwei, ni *eyata Nyɔŋmɔ ninejuro nɔ. **Lal. 110,1. Bɔf. 7,55.*

²⁰ Shi ame le ameje kpo ni ameyashie ye he fee he, ni Nuɔtsɔ le ke ame *miitsu nii ni ewo wiemo le hewale ke okadii ni nyie sɛɛ le. **Heb. 2,4.*

